

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΤΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

Η Τ Ο Ι

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ ΤΗΣ ΟΚΤΩΗΧΟΥ

ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α', Β ΚΑΙ Γ' ΤΛΕΙΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

Κατά τὸ νέον πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργ. τῆς Παιδείας (24 Νοεμβρ. 1921)

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-46 (Μέγαρον Ἄρ. αχείου)

1927

1927 ΣΙΔ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΤΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ ΤΗΣ ΟΚΤΟΗΧΟΥ, ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ & ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΩΡΤΩΝ & ΤΩΝ ΕΩΡΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α΄ Β΄ & Γ΄ ΤΑΞΙΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ & ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΕΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1921)

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝ. Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ (ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ)—46

1927

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ῥυμοί. — Λειτουργικά βιβλία. — Ἑορταί.

Ὡς ἄσματα τῆς χριστιανικῆς λατρείας κατὰ τοὺς πρώτους ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνας ἐχορησίμευον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ *ψαλμοὶ* καὶ *ῥυμοὶ* τοῦ Δαυΐδ, αἱ *ὠδαὶ* τοῦ Μωϋσέως καὶ ἄλλων ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τὰ τρία δὲ εἶδη τῶν ἱερῶν τούτων ποιημάτων ἦσαν τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων ἀδόμενα. Ὑστερον εἰς τὰ ἐκ τῶν συναγωγῶν τῶν Ἰουδαίων παραληφθέντα προσέθετον οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἄλλα ἄσματα, τὰ μὲν λαμβάνοντες ἐκ τῶν χωρίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἄλλα δ' ἐκ τοιούτων τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ἐκ τούτων ἀνεπτύχθησαν σὺν τῷ χρόνῳ πρῶτον μὲν μικρὰ τινὰ καὶ αὐτοτελῆ ἄσματα *τροπάρια* (¹) ἢ *οἴκοι* καλούμενα, τὰ ὁποῖα παρενεβάλλοντο μεταξὺ τῶν ψαλμῶν καὶ ὠδῶν καὶ ἄλλων ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀναγνωσμάτων, ἔπειτα δὲ μεγαλύτερα ποιήματα, καλούμενα *κοντάκια* (²) καὶ *κανόνες*.

Τὰ τροπάρια ἔχουσι πολλὰ ὀνόματα, ἐκ μὲν τῆς διαφορᾶς τοῦ μελωδήματος *ιδιόμελα*, *προσόμοια* καὶ *εἰρμολογικά*, ἐκ δὲ τῆς διαφορᾶς τῆς ὑποθέσεως, *τριαδικὰ* ἔχοντα ὑπόθεσιν τὴν θεαρχικὴν Τριάδα, *ἀναστάσιμα* τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, *σταυραναστάσιμα* τὸν σταυρικὸν αὐτοῦ θάνατον ὁμοῦ καὶ τὴν ἀνάστασιν, *θεο-*

(¹) Κατὰ τινὰ ὀνομάσθησαν *τροπάρια*, διότι οἱ κανοναρχοῦντες *τρέπονται* ἀπὸ τοῦ ἑνὸς χοροῦ πρὸς τὸν ἕτερον, ἢ διότι *τρέπονται* κατὰ τοὺς εἰρμούς, κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ *τροπαρίου* (τροπαιάριον) ἢ ἀπὸ τῶν *τρόπων*, δηλ. τῶν προαιρέσεων τῶν ἁγίων καὶ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κάμψεως τῆς φωνῆς. Πιθανώτερον εἶνε, ὅτι ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ *τρόπος*, σημαίνοντος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἤχον, δηλ. ἁρμονίαν.

(²) Τὰ *κοντάκια* σύγκεινται ἐξ 20 μέχρι 30 ἢ καὶ πλείονων τροπαρίων ἢ οἴκων, ὀνομάσθησαν δὲ οὕτω ἐκ τοῦ μικροῦ *κόντακος* (κοντοῦ ξύλου) περὶ ὃν ἐτυλίσσετο ὁ τὸ ἄσμα περιέχων *χάρτης*.

τόκια τὴν ἐξύμνησιν τῆς Θεοτόκου, **σταυροθεοτόκια**, ἐν οἷς ἡ Θεοτόκος θρηγεῖ τὸ ἐν Σταυρῷ πάθος τοῦ Υἱοῦ, **φωταγωγικά** καὶ **ἐξαποστειλάρια**, ἐν τοῖς ὁποίοις ἰδίως ἐμελῳδεῖτο ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ τῶν Ἀποστόλων εἰς τὰ ἔθνη ἀποστολὴ πρὸς κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου, κλπ.

Ἄλλοτε πάλιν τὰ τροπάρια ὠνομάζοντο ἐκ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ψάλλονται, ὡς **ἐσθινά**, **ἀνατολικά**, **ἐσπερινά**, **ἀπολυτικά**· ἄλλα δὲ εἶχον τὸ ὄνομα ἐξ ἄλλων περιστάσεων, ὡς **στιχηρά**, τῶν ὁποίων προηγούνται στίχοι, **εὐλογητάρια**, ὧν προάδεται τὸ «**Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε**», **καθίσματα**, κατὰ τὴν ψαλμῳδίαν τῶν ὁποίων κάθηνται οἱ ἐκκλησιαζόμενοι κλπ.

Περὶ τὰ μέσα τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος οἱ μοναχοὶ Διόδωρος καὶ Φλαβιανὸς εἰσήγαγον καὶ τὰ **ἀντίφωνα**, ἧτοι τοὺς ἀντιφώνους ὕμνους. Οἱ αἵρετικοὶ δὲ πρῶτοι ἤρξαντο ἀπὸ τῶν μέσων τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος νὰ γράφωσιν ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους, οὓς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία αὐστηρῶς ἀπηγόρευσεν.

Ἀπὸ τοῦ 5 αἰῶνος ἤρξατο νὰ δημιουργῆται ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις ἢ κληθεῖσα **Βυζαντιακὴ** ἐκ τοῦ κράτους, ἐν ᾧ ἐδημιουργήθη. Ἡ ποίησις αὕτη ἐλάμβανε τὰς ὑποθέσεις οὐ μόνον ἐκ τῆς Παλαιᾶς ἀλλ' ἐξ Ἰσοῦ καὶ ἐκ τῆς Καινῆς διαθήκης· πολλὴν δὲ παρεῖχον ὕλην καὶ οἱ ὡς **ἄγιοι** ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνακηρυττόμενοι μάρτυρες τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Τότε ἀνεφάνησαν οἱ ὕμνοδοὶ Ἄνθιμος καὶ Τιμοκλῆς, Μαρκιανός, Ἰωάννης ὁ μοναχὸς καὶ Αὐξέντιος, ὁ δευτέρος ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν Ἱερόθεος, Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς, ὁ Ἱερὸς Ἰππόλυτος, Ἀθανάσιος ὁ μέγας, Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρεῖας, Εὐφραῖμ ὁ Σύρος, ποιήσας 12 χιλ. ᾠδῶν, δι' ὧν

ἀντικατέστησε τοὺς τῶν αἵρετικῶν ὕμνους, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, Γρηγόριος ὁ Νανζιανζηνός, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Πρόκλος, εἰς ὃν ἀποδίδεται ὁ Τρισάγιος ὕμνος, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι.

Εἰς πλήρη δ' ἀκμὴν ἔφθασεν ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὕμνο-
γραφία κατὰ τὴν 6 ἑκατονταετηρίδα, ὅτε ἀνεφάνησαν οἱ
μελωδοὶ Ἀναστάσιος, Κυριακὸς καὶ μάλιστα ὁ ἐκ Συ-
ρίας **Ῥωμανός**, εἰς τῶν μεγίστων Βυζαντίνων ἐκκλησια-
στικῶν μελωδῶν, ποιήσας περὶ τὰ χίλια κοντάκια, ἐν οἷς
καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων «**Ἡ Παρθένος
σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκει**» κλπ.

Ἐκ τοῦ τέλους τοῦ 6 καὶ ἐκ τοῦ 7 μ. Χ. αἰῶνος ἔχο-
μεν ὀλίγους ὕμνους, ὡς τὸν **Ἀκάθιστον ὕμνον** τὸν ὑπὸ
τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου, κατ' ἄλ-
λους δὲ ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Πισίδου, διακόνου τῆς Μεγά-
λης Ἐκκλησίας, ποιηθέντα τῷ 626, ὅτε ἡ πόλις ἀπειλη-
θεῖσα ὑπὸ τῶν Βαρβάρων, ἐσώθη τῇ προστασίᾳ τῆς Θεο-
τόκου, καὶ κληθέντα οὕτω, διότι, ἀδομένου αὐτοῦ, οἱ ἐκ-
κλησιαζόμενοι ἐξ εὐλαβείας ἠκροῶντο οὐχὶ καθήμενοι,
ἀλλ' ἐστῶτες.

Τὴν περίοδον τῶν **κοντακίων** διαδέχεται τέλος ἡ
τῶν **κανόνων** περίοδος. Πᾶς κανὼν συνέκειτο ἐξ 8 ἢ 9
ᾠδῶν, ὧν ἐκάστη διέφερε τῶν ἄλλων κατὰ τὸν ῥυθμὸν
καὶ τὴν μελωδίαν, περιελάμβανε δὲ συνήθως τρεῖς ἢ τέσ-
σaras ὁμοίας ἀλλήλαις στροφάς. Ἐκάστη δηλ. ᾠδὴ εἶ-
χεν ἴδιον **εἰρμόν**, τοὔτέστιν ἰδίαν τινὰ στροφὴν, πρὸς ἣν,
ὡς πρὸς παράδειγμα, ἐποιοῦντο τὰ τροπάρια, ἧτοι αἱ
λοιπαὶ τῆς αὐτῆς ᾠδῆς στροφαί. Διασημότετοι δὲ ποιη-
ταὶ τοῦ εἴδους τούτου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως ἐγέν-
οντο Ἀνδρέας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, ὁ εὐρετὴς
τοῦ κανόνος θεωρούμενος καὶ τοῦ ὁποίου ἔργον ὁ **Μέ-
γας κανὼν** ἐκ 250 στροφῶν συγκείμενος (κοινῶς **χαι-**

ρητισμοὶ τῆς Θεοτόκου), τελειωταὶ δὲ αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, οὗ ἔργον κατὰ τὸ πλεῖστον ἢ Ὀκτώηχος, καὶ Κοσμᾶς ὁ Ἱεροσολυμίτης ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Φοινίκῃ πόλεως Μαϊουμᾶ, τῆς σήμερον Κωνσταντίας (743). Ὑπὸ τοῦ Κοσμᾶ ἐποιήθησαν πλεῖστα τροπάρια καὶ κανόνες, ἐν οἷς διαπρέπει ὁ εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ «**Χριστὸς γεννᾶται· δοξάσατε**» κλπ. Ἀξιόλογος δὲ ὕμνογράφος ὑπῆρξε καὶ ὁ Σικελὸς Ἰωσήφ ὁ ὕμνογράφος.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς 9 ἑκατονταετηρίδος ἀναφαίνονται Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐκ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Στουδίου ἐπικληθεὶς, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωσήφ κλπ.

Ὑμνοὺς ἐμελῶδουν καὶ αὐτοκράτορες, ὡς ὁ Ἰουστινιανὸς (527-565), ὅστις βεβαιοῦται ὡς ποιητὴς τοῦ ὕμνου «**Ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων**», κτλ. Θεόφιλος, Λέων ὁ σοφός, Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, πρὸς δὲ καὶ Πατριάρχαι, ὡς ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Σέργιος, ὁ Τιμόθεος, ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ μέγας Φώτιος. Ἄλλὰ καὶ γυναῖκες ἔτι ἀναφέρονται ὡς ὕμνογράφοι, ὡς ἡ Θέκλα ἡ μοναχὴ, ποιήσασα ἱκετηρίους κανόνας, καὶ ἡ Κασσιανή, εἰς ἣν πρὸς ἄλλοις ἀναφέρεται καὶ τὸ πολυθρύλητον ἰδιόμελον τὸ κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλης Τρίτης ἐν ταῖς ἐκκλησιαίς ψαλλόμενον «**Κύριε ἢ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνὴ**» κτλ. τοῦ ὁποίου τὰς λέξεις **τῷ φόβῳ ἐκρύβη** λέγεται ὅτι ἔγραψεν ὁ ἀπαξιώσας αὐτὴν ὡς σύζυγον καὶ προτιμήσας τὴν Θεοδώραν αὐτοκράτωρ Θεόφιλος, τὴν ἐν τῷ ἑαυτῆς κελλίῳ εἴσοδον τοῦ ὁποίου ἀντιληφθεῖσα ἡ Κασσιανὴ ἐκ φόβου ἐκρύβη, ἐπανελθοῦσα δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἀπεπεράτωσε τὸ ἰδιόμελον αὐτῆς.

Ἀπὸ τῆς 11 πλέον ἑκατονταετηρίδος σπανίως ἐγίνοντο δεκτὰ νέα ἄσματα εἰς τὰ στερεότυπα ἤδη καταστάνα.

Τὰ **ἀπολυτίκια**, περὶ ὧν καὶ ὁ λόγος ἐνταῦθα, καλοῦνται οὕτω, διότι ψάλλονται περὶ τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ, ὅτε γίνεται ἡ **ἀπόλυσις** τοῦ λαοῦ ἐκ τοῦ ἑσπερινοῦ. Ἐνίοτε ψάλλονται τὰ ἀπολυτίκια καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου, ἀναφέρονται δὲ πάντοτε εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑορτῆς. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν ψάλλονται ταῦτα καὶ πρὸ τῆς μικρᾶς εἰσόδου καὶ μετ' αὐτήν, ὅταν δὲν ψάλλονται οἱ μακαρισμοί.

Τὰ ἀπολυτίκια τῆς Ὀκτωῆχου εἶναι ὀκτὼ κατὰ τοὺς ἤχους τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς (1), ψάλλεται δ' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἑκάστου Σαββάτου καὶ ἐπαναλαμβάνεται ὡς προελέχθη, καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν (2).

Οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνονται εἰς διάφορα βιβλία, τὰ ὁποῖα καλοῦνται **λειτουργικὰ βιβλία**, διότι εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ἐν τῇ λατρείᾳ ἐν γένει.

Τὰ κυριώτερα λειτουργικὰ βιβλία εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) **Τὰ δώδεκα Μηναια**, κατὰ τοὺς δώδεκα μῆνας τοῦ ἔτους· ἑκάστη δὲ ἡμέρα ἑκάστου μηνὸς ἔχει ἰδιαιτέραν ἀκολουθίαν ἑσπερινοῦ καὶ ὄρθρου, ὕμνοῦσαν ἰδίως τὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἑορταζόμενον ἅγιον.

2) **Τὸ Τριώδιον**, τὸ ὁποῖον ψάλλεται ἐν τῇ Ἐκκλη-

(1) Οἱ Βυζαντινοὶ μελωδοὶ παρέλαβον παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τὰς ἀρμονίας, ἃς ὠνόμασαν ἤχους. Εἶναι δὲ οἱ ἤχοι ὀκτώ: ἤχος α' ἤχος β', ἤχος γ', ἤχος δ', ἤχος πλάγιος α', ἤχος πλάγιος β', ἤχος πλάγιος βαρῦς, ἤχος πλάγιος δ'.

(2) Ἡ μὲν ἑσπερινὴ προσευχὴ ἢ ἀκολουθία ὠνομάσθη *ἑσπερινὸς* ἢ δὲ *πρωινή ὄρθρος* διότι γίνεται ἀνεκαθεν λίαν πρῶτ' (*ὄρθρον βαθέος*) προηγείται δὲ ἀμέσως τῆς λειτουργίας.

σία ἀπὸ τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ πρὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τοῦ μεγάλου Σαββάτου ὠνομάσθη δὲ οὕτω διότι περιελάμβανε κατ' ἀρχὰς τρεῖς ᾠδὰς ἥτοι ὕμνους, τῶν ὁποίων ἐκάστη ἀπετελεῖτο ἔκ τινων τροπαρίων βραδύτερον δὲ προσετέθησαν καὶ ἄλλαι ᾠδαί.

3) **Τὸ Πεντηκοστάριον**, τὸ ὁποῖον ψάλλεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων, ἀναφέρεται δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ κυρίως δὲ εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ κατὰ πᾶσαν μετὰ τὸ Πάσχα Κυριακὴν καὶ ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι μνημονευόμενα γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ

4) **Ἡ Ὀκτώηχος**, ἡ ὁποία ὠνομάσθη οὕτω, διότι περιέχει ὕμνους ψαλλομένους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τοὺς ὀκτὼ ἤχους τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἐκάστου ἤχου οἱ ὕμνοι ἀναλογοῦσιν εἰς μίαν ἑβδομάδα, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ἑσπερινοῦ ἐκάστου Σαββάτου καὶ λήγουσαν κατὰ τὸν ὄρθρον τοῦ προσεχοῦς Σαββάτου, ψάλλονται δὲ δι' ὅλης τῆς ἑβδομάδος κατὰ τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὸν ὄρθρον. Ὅθεν ἡ Ὀκτώηχος ἐποναλαμβάνεται περιοδικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφοῦ συμπληρωθῇ ὁ κύκλος τῶν ὀκτὼ ἤχων, ἢ ἑβδομάδων. Εἰς τὴν Ὀκτώηχον προσετέθησαν ἔπειτα καὶ ἄλλοι τινὲς ὕμνοι, καὶ οὕτω συμπληρωμένη ἡ Ὀκτώηχος λέγεται καὶ **Παρακλητικὴ**, διότι οἱ ἐν αὐτῇ ὕμνοι ἀποτελοῦσιν οἷονεὶ συνεχῆ παράκλησιν ἢ δέησιν εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον. Οἱ ὕμνοι οἱ περιλαμβανόμενοι ἐν τῇ Ὀκτώηχῳ, ὡς οἱ ὕμνοι ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν διακρίνονται διὰ τὸ βάθος τῶν ἐννοιῶν, τὴν δύναμιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματος, τὴν ἔκτακτον ποιητικὴν ἕξαρσιν καὶ τὸ ὕψος τῆς γλώσσης.

Έορτή είναι ημέρα καθιερωμένη εις τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Πρώτη κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὴν σημασίαν ἑορτὴ εἶναι ἡ **Κυριακή**, ἣτις ἀντικαταστήσασα τὸ Σάββατον τῆς Παλαιᾶς διαθήκης ὠρίσθη ἤδη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων νὰ τελεῖται εις ἀνάμνησιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς δι' αὐτοῦ τελεσθείσης σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Πλὴν τῆς Κυριακῆς ἑορταὶ ἐπίσης ἀρχαιόταται εἶναι ἡ τοῦ **Πάσχα** καὶ ἡ **Τετάρτη** καὶ **Παρασκευή**, ἑορταζόμεναι εις ἀνάμνησιν τῆς παραδόσεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Βραδύτερον ὠρίσθησαν καὶ ἄλλαι ἑορταί: 1) εις ἀνάμνησιν τῶν κυριωτέρων συμβεβηκότων τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου τοῦ Κυρίου, καὶ αἱ ἑορταὶ αὗται ὠνομάσθησαν **δεσποτικά**: 2) εις ἀνάμνησιν τῆς Θεοτόκου, καὶ αἱ ἑορταὶ αὗται ὠνομάσθησαν **Θεομητορικά**: καὶ 3) εις ἀνάμνησιν ἁγίων, καὶ αἱ ἑορταὶ αὗται ὠνομάσθησαν **ἑορταὶ ἁγίων**.

Αἱ δεσποτικά ἑορταὶ διαίρουνται εις **ἀκινήτους** καὶ εις **κινήτας**.

Καὶ ἀκίνητοι μὲν εἶναι αἱ ἑορταζόμεναι πάντοτε εις ὠρισμένην ἡμέραν, οἷον αἱ ἑορταὶ τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κλπ.

Κινηταὶ δὲ αἱ μὴ ἑορταζόμεναι πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, οἷον αἱ ἑορταὶ τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀναλήψεως, τῆς Πεντηκοστῆς κλπ.

Μεταβαίνοντες νῦν εις τὴν ἐξήγησιν τῶν ἀπολυτικίων διαίρουμεν αὐτὰ εις 4 μέρη ἢ κεφάλαια, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον περιλαμβάνει τὰ ἀπολυτικά τῆς **Ὀκτωήχου**, ἅτινα εἶναι ἀναστάσιμα. ὡς ἀναφερόμενα εις τὴν κοσμοσωτήριοιαν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, τὸ δεύτερον τὰ ἀπολυτικά τῶν **δεσποτικῶν ἑορτῶν**, τὸ τρίτον τὰ τῶν **θεομητορικῶν ἑορτῶν**, καὶ τὸ τέταρτον τὰ τῶν **ἑορτῶν τῶν ἁγίων**.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

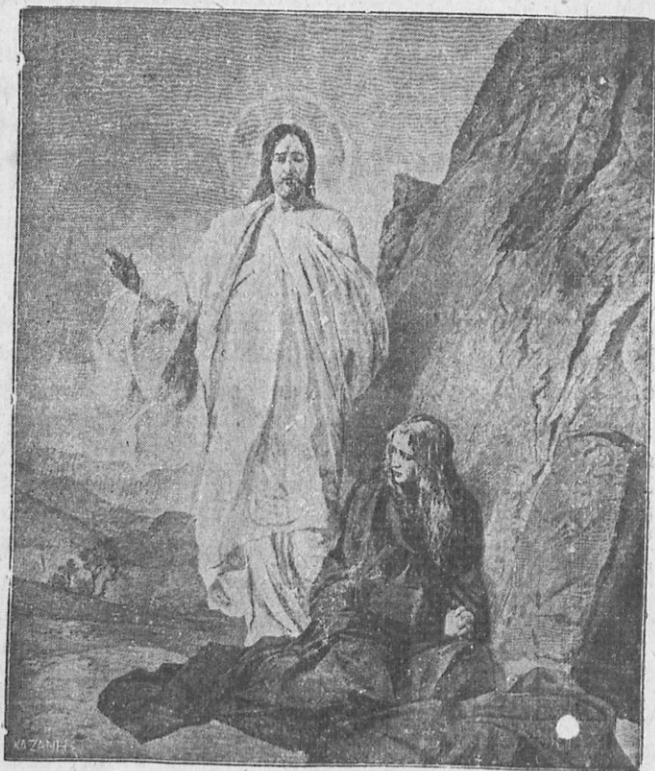
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΤΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΤΗΣ ΟΚΤΩΗΧΟΥ

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος α΄.

Τοῦ λίθου σφραγισθέντος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ στρατιωτῶν φυλασσόντων τὸ ἄχραντὸν σου σῶμα, ἀνέστης τριήμερος, Σωτήρ, δωρούμενος τῷ κόσμῳ τὴν ζωὴν διὰ τοῦτο καὶ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἐβόων σοι, ζωοδότα: Δόξα τῇ ἀναστάσει σου Χριστέ· δόξα τῇ βασιλείᾳ σου· δόξα τῇ οἰκονομίᾳ σου, μόνε φιλόνηρωπε.

Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι προσελθόντες πρὸς τὸν Πιλάτον εἶπον εἰς αὐτὸν νὰ διατάξῃ νὰ ἀσφαλισθῇ ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήπως οἱ μαθηταὶ τοῦ ἔλθωσι τὴν νύκτα καὶ κλέψωσι τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ εἴπωσιν εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Κατὰ διαταγὴν δὲ τοῦ Πιλάτου ἐσφράγισαν τὸν λίθον, διὰ τοῦ ὁποίου εἶχον φράξει τὴν θύραν τοῦ μνημείου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε ταφῆ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἠσφάλισαν με φρουρὰν τὸν τάφον, ἐν ᾧ εἶχε τεθῆ τὸ ἀμόλυτον ἀπὸ ἀμαρτίαν σῶμα αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, τὸν ὁποῖον ὡς Θεὸν δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ ὁ τάφος, ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ ἐδώρησεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ζωὴν, καὶ κατέστησε τοὺς ἀνθρώπους ἱκανοὺς νὰ κληρονομήσωσι τὴν αἰώνιον ζωὴν. Διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, οἱ ἄγγελοι, ἐβόων πρὸς τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς (ζωοδότην) τὸν Χριστόν. Δόξα ἔστω εἰς τὴν ἀνάστασίν σου· δόξα ἔστω εἰς τὴν πνευματικὴν βασιλείαν σου, τὴν ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ἴδρυσας ἐπὶ τῆς γῆς· δόξα ἔστω εἰς τὴν θείαν οἰκονομίαν σου, ἥτοι εἰς τὴν γενομένην διὰ σοῦ σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ὦ Σῶτερ τῶν ἀνθρώπων, ὅστις εἶσαι ὁ μόνος, ὁ ἀληθὴς καὶ τέλειος φιλόνηρωπος.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος β΄.

Ὅτε κατήλθες πρὸς τὸν θάνατον, ἡ ζωὴ ἢ ἀθά-
νατος, τότε τὸν Ἄδην (1) ἐνέκρωσας τῇ ἀστραπῇ
τῆς θεότητος· ὅτε δὲ καὶ τοὺς τεθνεώτας ἐκ τῶν κα-
ταχθονίων ἀνέστησας, πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν ἐ-
πουρανίων ἐκραύγαζον Ζωοῦότη Χριστέ, ὁ Θε-
ὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

(1) Ἄδης ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ σημαίνει τόπον σκοτεινόν, ἀφανῆ
καὶ ἄορατον. ἔνθα τιμωροῦνται οἱ κακοί. Διὰ τοῦτο καλεῖται ἐν τῇ
Καινῇ Διαθήκῃ καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον, κάμιος τοῦ πυρός, πῦρ τὸ
ἐξώτερον.

Καὶ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ Ἐκκλησία διδάσκουσιν ὅτι ὁ Χριστός, ὅτε τὸ σῶμα αὐτοῦ εὗρίσκετο εἰς τὸν τάφον, κατήλθεν εἰς τὸν Ἄδην μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὡς Θεός, ἵνα κηρύξῃ εἰς τοὺς ἐν τῷ Ἄδῃ αἰχμαλώτους τὴν σωτηρίαν, καὶ ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν τοὺς δικαίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ σκότους τοῦ Ἄδου εἰς τὸ φῶς τῆς οὐρανόθεν αὐτοῦ δόξης· καὶ τὸν μὲν Ἄδην κατήργησε καταβάς εἰς αὐτὸν ὁ Χριστός, διὰ τῆς λάμπειας τῆς θεότητος αὐτοῦ, τὸν δὲ θάνατον ἐνίκησεν ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν. Διὰ τὴν καθαίρεσιν ταύτην καὶ νέκρωσιν τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ θανάτου παρίστανται ἐν τῷ ἀπολυτικίῳ τούτῳ καὶ αἱ οὐράναι δυνάμεις ἦτοι οἱ ἄγγελοι, δοξολογοῦντες τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς, τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν.

Ἀπολυτίκιον Ἦχος Γ'.

Εὐφραινέσθω τὰ οὐράνια, ἀγαλλιέσθω τὰ ἐπίγεια, ὅτι ἐποίησε κράτος ἐκ θραχίονι αὐτοῦ ὁ Κύριος, ἐπάτησε τῷ θανάτῳ τὸν θάνατον, πρωτότοκος τῶν νεκρῶν ἐγένετο, ἐκ κοιλίας Ἄδου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ παρέσχε τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἄς εὐφραίνονται τὰ οὐράνια ἦτοι οἱ ἐν οὐρανοῖς, ἃς χαίρωσι τὰ ἐπίγεια, ἦτοι οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἔδειξε τὴν θεῖαν αὐτοῦ δύναμιν, νικήσας τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἐγινε πρωτότοκος τῶν νεκρῶν. Δηλαδή ἀναστὰς πρῶτος ἐκ τῶν νεκρῶν ἔγινεν ὁ πρόδρομος τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἡμῶν. Ἐσωσεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κοιλίας, ἦτοι ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς τυραννίας τοῦ Ἄδου καὶ ἔδειξεν εἰς τὸν κόσμον τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀγάπην καὶ εὐσπλαγχνίαν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος δ'.

Τὸ φαειδρὸν τῆς ἀναστάσεως κήρυγμα ἐκ τοῦ ἀγγέλου μαθοῦσαι αἱ τοῦ Κυρίου μαθήτριάι καὶ τὴν προγονικὴν ἀπόφασιν ἀπορρέψασαι, τοῖς Ἀπο-

στόλοις καυχώμεναι ἔλεγον. Ἐσχύλεται ὁ θάνατος· ἠγέρθη Χριστὸς ὁ Θεός, δωροῦμενος τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Εἰς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου ἦλθον αἱ μαθήτριάς τοῦ Ἰησοῦ, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου, καὶ Σαλώμη, ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου, φέρουσαι ἀρώματα, ἵνα ἀλείψωσιν αὐτόν. Ἐκεῖ ἤκουσαν παρὰ τοῦ ἀγγέλου τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν (τὸ φαιδρὸν κήρυγμα), ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνέστη· καὶ αἱ γυναῖκες ἀπορρίψασαι τὴν ἀπόφασιν ἤτοι ἀπαλλαγεῖσαι διὰ τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ τῆς θείας ἐκείνης ἀποφάσεως, διὰ τῆς ὁποίας ἕνεκα τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἡ γυνὴ κατεδικάσθη νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρός, ἔλεγον καυχώμεναι εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Ἐσχύλεται ὁ θάνατος ἤτοι ἀπεγυμνώθη, ἐνικήθη ὁ θάνατος· ἀνέστη ὁ Χριστός, ὅστις ἐδώρησεν εἰς τὸν κόσμον τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀγάπην καὶ εὐσπλαγχνίαν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλάγιος α΄.

Τὸν συνάναρχον λόγον (1) Πατρὶ καὶ Πνεύματι (2) τὸν ἐκ Παρθένου τεχθέντα εἰς σωτηρίαν ἡμῶν, ἀνυμνήσωμεν, πιστοί, καὶ προσκυνήσωμεν, ὅτι ἠυδόκησε σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ θάνατον ὑπομεῖναι καὶ ἐγεῖραι τοὺς τεθνεῶτας ἐν τῇ ἐνδύξει ἀναστήσει αὐτοῦ.

Ὁ ὕμνος οὗτος προτρέπει ἡμᾶς τοὺς πιστοὺς νὰ δοξολογήσωμεν καὶ νὰ λατρεύσωμεν τὸν Λόγον, ἤτοι τὸν Χριστόν, ὅστις εἶνε συνάναρχος, ἤτοι ἔχει τὴν αὐτὴν ἀρχὴν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου διὰ νὰ σώσῃ ἡμᾶς. Πρέπει νὰ δοξολογήσωμεν καὶ νὰ λατρεύσωμεν αὐτόν, διότι ἠυδόκησεν, εὐηρεστήθη, κατεδέχθη νὰ λάβῃ σάρκα, νὰ

(1) Ὁ Χριστὸς καλεῖται καὶ Λόγος καὶ Υἱὸς καὶ Σοφία τοῦ Θεοῦ.

(2) Ὁ Θεὸς διακρίνεται εἰς τρία πρόσωπα, τὸν Πατέρα, τὸν Υἱόν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὰ ὁποῖα εἶνε ἴσα καὶ ὁμοούσια πρὸς ἄλληλα.

ἐνανθρωπήσῃ, νὰ σταυρωθῆ καὶ ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ν' ἀναστήσῃ τοὺς νεκροὺς διὰ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ ἀναστάσεως.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλάγιος β'.

Ἀγγελικοὶ δυνάμεις ἐπὶ τὸ μνήμά σου, καὶ οἱ φυλάσσοντες ἀπενεκρώθησαν καὶ ἴστατο Μαρία ἐν τῷ τάφῳ ζητοῦσα τὸ ἄχραντόν σου σῶμα. Ἐσκύλευσας τὸν Ἄδην μὴ πειρασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὑπήντησας τῇ Παρθένῳ, δωρούμενος τὴν ζωὴν. Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, Κύριε, δόξα σοι.

Ἄγγελος Κυρίου, καταβάς ἐξ οὐρανοῦ ἀπεκάλυψε τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ὅπου εἶχε ταφῆ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκάθησεν ἐπ' αὐτοῦ. Οἱ φύλακες οἱ φυλάσσοντες τὸν τάφον ἔμειναν ἐκ φόβου ὡς νεκροί, ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἴστατο εἰς τὸν τάφον καὶ ἐξήτει τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις ἀνέστη. Ὁ Χριστὸς ἀναστὰς ἐνίκησε τὸν Ἄδην χωρὶς νὰ πάθῃ, νὰ νικηθῆ ὑπ' αὐτοῦ, διότι ἦτο Θεός. Ὑπήντησε τῇ Παρθένῳ, ἥτοι ἔλαβε σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου, ἐνηνθρώπησε, καὶ ἐδώρησεν οὕτως εἰς τὸν κόσμον τὴν ζωὴν, κατέστησε τοὺς πιστεύσαντας εἰς αὐτὸν ἱκανοὺς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν. Δόξα ἔστω εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν, ὅστις ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος βαρὺς.

Κατέλυσας τῷ σταυρῷ σου τὸν θάνατον, ἠνέφξας τῷ ληστῇ τὸν παράδεισον τῶν Μυροφόρων τὸν θρηῖνον μετέβαλες καὶ τοὺς σοῦς Ἀποστόλους κηρύττειν ἐπέταξας, ὅτι ἀνέστης. Χριστέ ὁ Θεός, παρέχων τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Κατήγγησας, ἐνίκησας διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τὸν θάνατον, ἠνοιξας ἀπὸ τοῦ σταυροῦ τὸν Παράδεισον εἰς τὸν μετανοήσαντα ληστήν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν· Σήμερον θὰ εἶσαι μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν Παράδεισον· μετέβαλες τὸν θρηῖνον τῶν μυροφόρων γυναικῶν εἰς χαράν, εἰς τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν εἶπες· Γύναι, τί κλαίεις;

Ποῖον ζητεῖς; Ὑπαγε πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ πρὸς αὐτούς, ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα σας, καὶ Θεόν μου καὶ Θεόν σας· καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους παρήγγειλας ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Γαλιλαίας νὰ κηρῦξωσιν εἰς τὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιον, διότι ἀνέστης, Χριστέ ὁ Θεός, παρέχων εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν μεγάλην ἀγάπην καὶ εὐσπλαγγνίαν σου.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλάγιος δ'.

Ἐξ ὕψους κατήλθες ὁ εὐσπλαγγνος, ταφὴν κατεδέξω τριήμερον, ἵνα ἡμᾶς ἐλευθερώσῃς τῶν παθῶν. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἡμῶν. Κύριε Δόξα σοι.

Κατέβης ἐκ τοῦ ὕψους, ἐκ τῶν οὐρανῶν, σὺ, Χριστέ, ὁ εὐσπλαγγνος καὶ φιλόανθρωπος· κατεδέχθης νὰ μείνης ἐν τῷ τάφῳ τρεῖς ἡμέρας, διὰ νὰ σώσῃς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν παθῶν, ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ τῆς κακίας. Ἐστω δόξα εἰς σέ τὸν Κύριον, ὅστις ὑπῆρξας ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἡμῶν, ὅστις ἐνανθρωπήσας ὠδήγησας ἡμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ ἀναστάς ἔγινες ἡ ἀπαρχὴ καὶ ἡ βεβαίωσις τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΤΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Α'. Τῶν ἀκινήτων.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῶν Χριστουγέννων.

(25 Δεκεμβρίου)

Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τῷ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρας ἐδιδάσκοντο σέ προσκυνεῖν, τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ σέ γινώσκειν ἐξ ὕψους ἀνατολήν. Κύριε, δόξα σοι.

Ἡ γέννησίς σου, ὦ Χριστέ, ἀπέτειλεν εἰς τὸν κόσμον τὸ φῶς
τὸ τῆς γνώσεως, ἔφερε δηλαδὴ τὴν ἀληθῆ περὶ Θεοῦ γνώσιν,
τὴν ἀληθῆ θρησκείαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πρότερον

Ἡ προσκύνησις τῶν μάγων.

ἐκάθηντο εἰς τὸ σκότος· διότι ὅτε ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη, οἱ μάγοι,
οἱ σοφοὶ τῶν Περσῶν, οἱ ὅποιοι ἐλάτρευον τοὺς ἀστέρας (ἦσαν
εἰδωλολάτραι), ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο νὰ λα-
τρεύωσι σέ, ὅστις ὑπῆρξας ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὅστις δηλ.

ἐφώτισες καὶ ὠδήγησες τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀρετὴν, καὶ νὰ γνωρίζωσι σέ, ὅστις ἀνέτειλες ἐξ ὕψους, ὅστις ἐστάλης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ σώσῃς αὐτόν. Διὰ τοῦτο ἔστω δόξα εἰς σέ, Κύριε.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Μέχρι τοῦ δ' αἰῶνος συνεωρατάζεται μετὰ τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, διότι δὲν ἦτο εἰσέτι γνωστὴ ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἄλλ' ἀφ' ὅτου περὶ τὰ μέσα τοῦ δ' αἰῶνος ὁ πάπας Ἰούλιος μετ' ἀκριβῆ ἱστορικὴν ἔρευναν ὥρισε τὴν 25 Δεκεμ-

Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ.

βρίου ὡς ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων ἐχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων καὶ ἐορτάζεται ἔκτοτε τῇ 25 Δεκεμβρίου.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων εἶναι μία ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων καὶ φαιδροτέρων ἑορτῶν τῆς Ἐκκλησίας κατ' αὐτὴν ἀκοιῶνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ θεῖοι λόγοι τοῦ ἀγγέλου πρὸς τοὺς ποιμένας.

« Ἴδου εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη παρ' ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαυὶδ».

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου. Ἦχος α'.

(1 Ἰανουαρίου).

Μορφὴν ἀναλλοιώτως ἀνθρωπίνην προσέλαβες, Θεὸς ὢν κατ' οὐσίαν, πολυεύσπλαγγνε Κύριε, καὶ νόμον ἐκπληρῶν, περιτομὴν θελήσει καταδέχῃ σαρκικὴν, ἵνα παύσης τὰ σκιώδη, καὶ περιέλῃς τὸ κάλυμμα τῶν παθῶν ἡμῶν. Δόξα τῇ ἀγαθότητι τῇ σῆ· δόξα τῇ εὐσπλαγγνίᾳ σου· δόξα τῇ ἀνεκφράστῳ, Λόγε, συγκαταβάσει σου.

Ἄν καὶ ἦσο, Κύριε κατ' οὐσίαν Θεός, ἐν τῇ ἀγάπῃ σου ὅμως καὶ εὐσπλαγγνία προσέλαβες μορφὴν ἀνθρωπίνην, ἕγιες ἀνθρωπος, χωρὶς νὰ μεταβληθῇ ἡ θεία σου φύσις· ἐκπληρῶν δὲ τὸν μωσαϊκὸν νόμον, ἐκουσίως (θελήσει) κατεδέχθης νὰ περιτεμηθῆς κατὰ σάρκα, ἵνα παύσης τὰ σκιώδη, ἵνα καταργήσης δηλ. τὰ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, τὰ ὅποια ἦσαν σκιά καὶ τύπος σου, καὶ περιέλῃς ἤτοι ἀφαιρέσης τὸ κάλυμμα τῶν παθῶν. Δόξα ἔστω εἰς τὴν ἀγαθότητα, εἰς τὴν εὐσπλαγγνίαν καὶ εἰς τὴν ἀνεκφραστον συγκαταβάσιν σου, Λόγε τοῦ Θεοῦ, Σῶτερ ἡμῶν.

Ἡ περιτομὴ τοῦ Κυρίου τελεῖται τῇ 1 Ἰανουαρίου εἰς ἀνάμνησιν τῆς περιτομῆς τοῦ Σωτῆρος, τῆς γενομένης τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς περιετιμήθη, ἵνα ἐκπληρώσῃ τὸν μωσαϊκὸν νόμον, κατὰ τὸν ὅποιον (Λευϊτ. β', 23) πᾶν ἄρρεν γεννώμενον ἔπρεπε νὰ περιτέμνηται. Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ τῆς περιτομῆς ὁ Χριστὸς ὀνομάσθη Ἰησοῦς, ἦτοι Σωτὴρ, ὡς εἶχε προείπει ὁ Ἄγγελος εἰς τὴν Μαριάμ.

Ἡ περιτομὴ ἦτο τύπος τοῦ βαπτίσματος. Καθιερώθη δὲ ἡ ἐορτὴ αὕτη κατὰ τὸν στ' αἰῶνα, καὶ συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου, θεωρουμένη ὡς ἀπόδοσις αὐτῆς. Μετὰ

τῆς ἑορτῆς τῆς περιτομῆς συνεδέθη καὶ ἡ πανήγυρις τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ νέου ἔτους τοῦ ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ Σωτῆρος.

Ἐν ἀρχῇ ἡ ἑορτὴ τοῦ νέου ἔτους εἶχε καθιερωθῆ ὡς ἡμέρα νηστείας καὶ προσευχῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τῶν Ἑθνικῶν ἑορτὴν τοῦ νέου ἔτους, ἥτις ἐπανηγυρίζετο παρ' αὐτοῖς μετὰ πολλῆς ἀσχημοσύνης καὶ ἀσωτείας. Ὅτε δὲ βραδύτερον ἡ ἐθνικὴ θρησκεία ἐξέλιπεν, ἡ ἑορτὴ τοῦ νέου ἔτους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπέβη ἡμέρα σεμνῆς πανηγύρεως.

Μετὰ τῆς ἑορτῆς τῆς περιτομῆς συνεορτάζεται καὶ ἡ μνήμη τοῦ **μεγάλου Βασιλείου**, περὶ τῆς ὁποίας θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω εἰς τὸ κεφάλαιον τὸ περιλαμβάνον τὰ ἀπολυτίκια τῶν ἑορτῶν τῶν ἁγίων.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν Θεοφανείων. Ἦχος α΄.

(6 Ἰανουαρίου).

Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου. Κύριε, ἡ τῆς Τριᾶδος ἐφανερῶθη προσκύνησις· τοῦ γὰρ Γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει σοι, ἀγαπητόν σε Πῶν ὀνομάζουσα· καὶ τὸ Πνεῦμα, ἐν εἶδει περιστερᾶς, ἐβεβαίον τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Ὁ ἐπιφανεῖς, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ τὸν κόσμον φωτίσας δόξα σοι.

Ὅτε, Κύριε ἐβαπτίζεσο εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, ἐφανερῶθη τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριᾶδος, τὴν ὁποίαν προσκυνούμεν καὶ λατρεύομεν· διότι ὁ μὲν Γεννήτωρ, ἦτοι ὁ Πατήρ, ἐμαρτύρει ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ ἀγαπητὸς Υἱὸς αὐτοῦ· τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κατέβη ὡς περιστερὰ ἐπὶ σέ, **ἐβεβαίον τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές**, ἐβεβαίον, ὅτι σὺ εἶσαι ἀληθῶς ὁ ἀγαπητὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Δόξα ἔστω σοι, Χριστέ, ὅστις ἐπεφάνης ὡς Θεὸς καὶ ἐφώτισες τὸν κόσμον.

Τὰ **Θεοφάνεια** εἶναι μία τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ ἐπισημοτάτων ἑορτῶν τελουμένη τῇ 6 Ἰανουαρίου εἰς ἀνάμνησιν τῆς βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐπὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προ-

δρόμον καὶ βαπτιστοῦ. Μετ' αὐτῆς, ὡς εἶπομεν (ἐν σελ. 16), συνεωρτάζετο μέχρι τῶν μέσων τοῦ δ' αἰῶνος καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων.

Ὀνομάζεται **Θεοφάνεια** ἢ **Ἐπιφάνεια**, διότι κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Κυρίου ἐφανερώθη ἡ θεότης αὐτοῦ· ὀνομάζεται δὲ καὶ

Ἡ Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ.

Φῶτα, διότι ὁ Χριστὸς εὐθὺς μετὰ τὴν βάπτισιν ἤρρισε νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφώτισε τὸν κόσμον, ὡδήγησε δηλαδὴ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, ἀπὸ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης χρονολογεῖται τὸ βάπτισμα τῶν Χριστιανῶν.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Ὑπαπαντῆς. Ἦχος α'.

(2 Φεβρουαρίου).

Χαῖρε κεχαριτωμένη, Θεοτόκε Παρθένα· ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, φωτίζων τοὺς ἐν σκότει. Εὐφραίνου

καὶ σὺ, **Πρεσβύτα Δίκαιε**, δεξάμενος ἐν ἀγκάλαις ἁγίοις τὸν ἐλευθερωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, χαριζόμενον ἡμῖν καὶ τὴν ἀνάστασιν.

Χαῖρε κεχαριτωμένη, Θεοτόκε Παρθένε, διότι ἀπὸ σὲ ἀνέτειλεν (ἐγεννήθη) ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ἦτοι ὁ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅστις φωτίζει διὰ τῆς διδασκαλίας του τοὺς ἀνθρώπους, οἱ

Ἡ Θεοτόκος καὶ τὸ Θεῖον βρέφος.

ὅποιοι πρὸ αὐτοῦ ἐκάθηντο εἰς τὸ σκότος, εὐρίσκοντο ἐν πλάνῃ. Χαῖρε καὶ σὺ (Συμεὼν), γέρον Δίκαιε, διότι ἐδέχθης εἰς τὰς ἀγκάλας σου τὸν Χριστόν, ὅστις ἠλευθέρωσε τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἀνάστασίν του.

Τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἡ Μαριὰμ ἀνέ-

βη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ τὴν ἀφιέρωσιν εἰς τὸν ναὸν κατὰ τὸν νόμον τὸν πρωτότοκον καὶ μονογενῆ αὐτῆς υἱὸν καὶ προσφέρει τὴν νενομισμένην θυσίαν, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσούς περιστερῶν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ εὐσεβὴς καὶ δίκαιος Συμεὼν ὁ πρεσβύτερος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποκαλυφθῆ ἄνωθεν, ὅτι δὲν θὰ ἀποθάνῃ, πρὶν ἴδῃ τὸν Σωτῆρα, ὁδηγηθεὶς ὑπὸ πνεύματος ἁγίου ἦλθεν εἰς τὸν ναόν, καὶ ἰδὼν τὸ παιδίον Ἰησοῦν ἔλαβεν αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν εἶπε: «*Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου Δέσποτα...*» ἦτοι τώρα ἀποθνήσκω ὁ δοῦλός σου, Κύριε, ἐν εἰρήνῃ, διότι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου καθιερώθη κατὰ τὸν 5' αἰῶνα ἡ ἑορτὴ τῆς *Ἑπαπαντῆς*, ἣτις ὀνομάσθη οὕτω, διότι ὁ Συμεὼν ὑπήντησεν ἦτοι ὑπεδέχθη ἐν τῷ ναῷ τὸν Ἰησοῦν (Λουκ. β' 22 - 40). Ἑορτάζεται δὲ τῇ 2 Φεβρουαρίου, ἣτις εἶνε ἡ τεσσαρακοστὴ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Μεταμορφώσεως. Ἦχος βαρῦς.

(6 Αὐγούστου)

Μεταμορφώθης ἐν τῷ ὄρει. Χριστέ ὁ Θεός, δεῖξας τοῖς μαθηταῖς σου τὴν δόξαν σου, καθὼς ἠδύναντο. Λάμπρον καὶ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὸ φῶς σου τὸ ἀέδριον, προσθείαις τῆς Θεοτόκου, Φωτοδότα, δόξα σοι.

Μετέβαλες τὴν μορφήν σου τὴν ἀνθρωπίνην καὶ ἔλαβες τὴν θεϊκὴν εἰς τὸ ὄρος (Θαβώρ), Χριστέ Θεέ, καὶ ἔδειξας εἰς τοὺς μαθητάς σου τὴν δόξαν σου, καθὼς ἠδύναντο (τὴν ἐννοήσωσιν αὐτήν). Λάμπρον καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς τὸ φῶς σου τὸ αἰώνιον (δηλ. τὴν θεϊαν σου διδασκαλίαν) διὰ τῶν παρακλήσεων τῆς Θεοτόκου. Φωτοδότα Χριστέ, δόξα σοι.

Ἡ *Μεταμόρφωσις* εἶνε ἑορτὴ τελουμένη τῇ 6 Αὐγούστου εἰς ἀνάμνησιν τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβώρ. Θέλων ὁ Χριστὸς νὰ δείξῃ εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι μετὰ τὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ θὰ δοξασθῇ, παρέλαβεν ἐκ τῶν μαθητῶν του τὸν Πέτρον καὶ Ἰακώβον καὶ Ἰωάννην καὶ ἀνέβη μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ. Ἐκεῖ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἐνδύματα αὐτοῦ ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς. Αἴφνης ἐφανίσκεται ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας συλλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ, νεφέλη δὲ φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἐκ τῆς νεφέλης γὰρ ἠκούσθη φωνή, ὡς ἐν τῷ Ἰσραὴλ, μαρτυροῦσα τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ λέγουσα «*Ὁὗτος εἶνε ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς τὸν ὁποῖον ἠδόκησα, τὸν ὁποῖον ἠγάπησα αὐτοῦ ἀκούετε*».

Ἡ ἑορτὴ τῆς μεταμορφώσεως καθιερώθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν κατὰ τὸν 8 αἰῶνα.

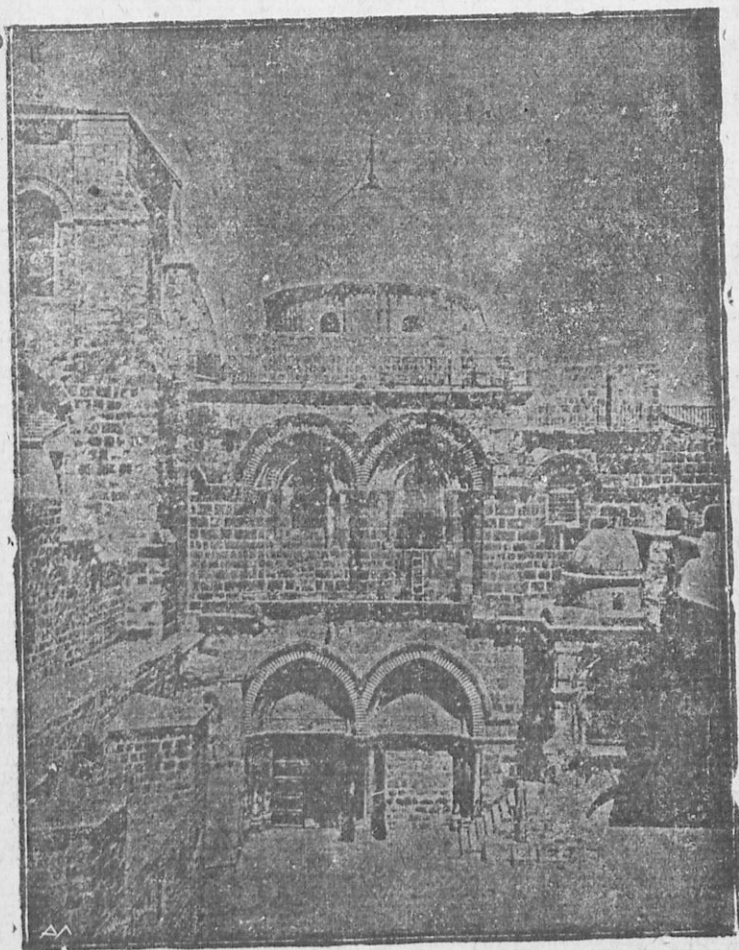
Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ. Ἦχος α΄.

(14 Σεπτεμβρίου)

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ σταυροῦ σου πολίτευμα.

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τοὺς πιστεύοντας εἰς σέ (*τὴν κληρονομίαν σου*) παρέχων νίκας εἰς τοὺς βασιλεῖς κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ φυλάττων τὸ *πολίτευμά σου*, ἥτοι τὴν ἐκκλησίαν σου.

Ἡ Ἦψωσις τοῦ τιμίου σταυροῦ, ἡ τελοῦμένη τῇ 14 Σεπτεμβρίου, καθιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις εὐρέσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ ὑπὸ τῆς ἀγίας Ἐλένης, μητρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τῷ 326. Ὁ τότε ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων Μακάριος ὕψωσεν ἐπὶ τόπου ὑψηλοῦ τὸν εὐρεθέντα τίμιον σταυρόν, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἴδῃ καὶ προσκυνήσῃ αὐτὸν τὸ συρρεῦσαν μέγα πλῆθος. Ὁ λαός, ἰδὼν τὸν τίμιον σταυρόν, ἐβόησε τὸ **Κύριε, ἐλέησον**, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἐπαναλαμβάνει ὁ χορὸς τῶν ψαλτῶν, ὅταν ὁ ἱερεὺς ἐν τέλει τοῦ ὄρθρου μετὰ τὴν δοξο-

Ἡ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως.

λογίαν, ψαλλομένου τοῦ ἕμνου ἅγιος ὁ Θεός, κ.τ.λ. κρατῶν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν τίμιον σταυρὸν ἐντὸς δίσκου πλήρους ἀνθέων, περιάγει αὐτὸν διὰ τοῦ Ναοῦ καὶ ἴσταται ἐν τέλει πρὸ τῆς ὀρθραίας πύλης, ἔνθα ἀποτείνει πρὸς τὸν Θεὸν διαφόρους δεήσεις.

Ἡ τελομένη αὕτη λιτανεία ἀναμνησκει τὴν ἐν ἔτει 628 λιτανείαν τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοκράτορος Ἡρακλείου, ὅστις κατατρόπως τοὺς βαρβάρους Πέρσας καὶ ἀναλαβὸν τὸν τίμιον σταυρόν, τὸν ὁποῖον οὗτοι πρὸ 14 ἔτων εἶχον συλήσει, κυριεύσαντες τὴν Παλαιστίνην, εἰσήγαγε καὶ πάλιν ἐν θριάμβῳ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ κατέθετο αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀνεγείρει ἡ ἁγία Ἑλένη ἐκεῖ, ἔνθα εὗρε τὸν τάφον καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου.

Καθὼς, ὅτε εὗρέθη ὁ τίμιος σταυρός, ὁ λαὸς προσεκύνησεν αὐτόν, οὕτω καὶ ἡμεῖς, κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην προσκυνοῦμεν τὸν τίμιον σταυρόν, ψαλλομένου καὶ τοῦ ὁραίου ὕμνου: *«Τὸν σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα καὶ τὴν ἁγίαν σου ἀνάστασιν ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν».*

Β'. Τῶν κινητῶν.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἦχος β'.

Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν, ἀγαθέ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν. Χριστὲ ὁ Θεός· δουλήσει γὰρ ἠυδύκησας σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ρύσῃ οὖς ἐπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν σοι Χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον.

Τὴν ἁγίαν εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν, ἀγαθέ, ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν πταισμάτων μας παρὰ σοῦ, τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν. Διότι ἐκουσίως κατεδέχθης νὰ ἀνέλθῃς σαρκικῶς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, διὰ νὰ σώσῃς ἡμᾶς τὰ πλάσματά σου, ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν καὶ ψάλλομεν *Σῶτερ ἡμῶν, σὺ ἔφερες τὴν χαρὰν παντοῦ, διότι ἦλθες, διὰ νὰ σώσῃς τὸν κόσμον.*

Ἡ Κυριακὴ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακο-

στῆς ὀνομάσθη **Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας**, διότι κατ' αὐτὴν ἐγένετο ἡ ἀναστήλωσις τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐν τοῖς ναοῖς ἐπὶ τῆς βασιλείσσης Θεοδώρας (842) καὶ ἔπαυσεν ὁ ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πλεόν ἔτη κατ' αὐτῶν πόλεμος, τὸν ὁποῖον ἤγειραν οἱ εἰκονομάχοι, οἵτινες ἔθραυσαν τὰς εἰκόνας καὶ ἀπέβαλον αὐτὰς ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας. Δὲν ἐνόουν δὲ οἱ αἰρετικοὶ οὗτοι, ὅτι τὰς εἰκόνας δὲν λατρεύομεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἀλλ' ἀπλῶς τιμῶμεν. Ἡ δὲ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις ἀναβαίνει εἰς τὸ πρωτότυπον, ὅταν ἀσπαζόμεθα τὰς ἁγίας εἰκόνας. Ἐπειδὴ λοιπὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔπαυσαν καθόλου αἱ αἱρέσεις καὶ οἱ διωγμοὶ κατὰ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐστερεώθη δὲ ἡ Ὁρθοδοξία διὰ τοῦτο ὠρίσθη, ἵνα κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἐορτάζηται ἡ ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων καὶ ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Κυριακῆς τῶν Βαῖων. Ἦχος δ'.

Τῆν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους πιστούμενος, ἐκ νεκρῶν ἤγειρας τὸν Λάζαρον, Χριστὲ ὁ Θεὸς ὄθεν καὶ ἡμεῖς ὡς οἱ παῖδες, τὰ τῆς νίκης σύμβολα φέροντες, σοὶ τῷ νικητῇ τοῦ θανάτου δοῶμεν Ὠσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Σὺ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, πρὶν πάθης καὶ ἀποθάνης, ἀνέστησας ἐκ νεκρῶν τὸν Λάζαρον, διὰ τὴν βεβαιώσῃς ὅτι καὶ ἡμεῖς ὅλοι θὰ ἀναστῆθῶμεν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ χριστιανοί, ὡς οἱ παῖδες τῶν Ἑβραίων, ἔχοντες εἰς τὰ χεῖρας ἡμῶν τὰ σημεῖα τῆς νίκης, τὰ βαῖα, ψάλλομεν εἰς σέ, ὅστις ἐνίκησας τὸν θάνατον. «Ὠσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, δόξα ἔστω εἰς σέ, τὸν κατοικοῦντα ἐν οὐρανοῖς, εὐλογημένος ἔσο σύ, ὅστις ἔρχεσαι ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὅστις ἐστάλης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα σώσῃς αὐτόν (!).

(!) Τὸν θριαμβευτικὸν τοῦτον ὕμνον ἐπαλλοῦν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸν Ἰησοῦν, διότι ὑπεδέχοντο αὐτόν ὡς Μεσσίαν ἐνόμιζον δὲ ὅτι ὁ Μεσσίας ἔμελλε νὰ ἰδρῦσῃ βασιλείαν ἐπίγειον καὶ ν' ἀναδείξῃ τοὺς Ἰουδαίους ἔθνος μέγα καὶ ἐνδοξόν.

Ἐξ ἡμέρας πρὸ τοῦ Πάσχα, ἤρχετο ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ τῆς Βυθανίας, ὅπου εἶχεν ἀναστήσει τὸν Λάζαρον· ἀπέστειλε δὲ δύο ἐκ τῶν μαθητῶν του καὶ ἔφεραν εἰς αὐτὸν ὄνον

Τὰ παιδιά μετὰ βαίτων.

καὶ καθίσας ἐπ' αὐτοῦ εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν. Λαὸς πολὺς εἶχεν ἔλθει εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ τὴν ἑορτήν, καὶ ἀκούσας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ἔλαβεν εἰς χεῖρας βαῖτα Φοινίκων καὶ ἔξηλθεν εἰς προὔπαντήσιν αὐτοῦ· καὶ ἄλλοι μὲν διὰ τῶν φορεμάτων αὐτῶν, ἄλ-

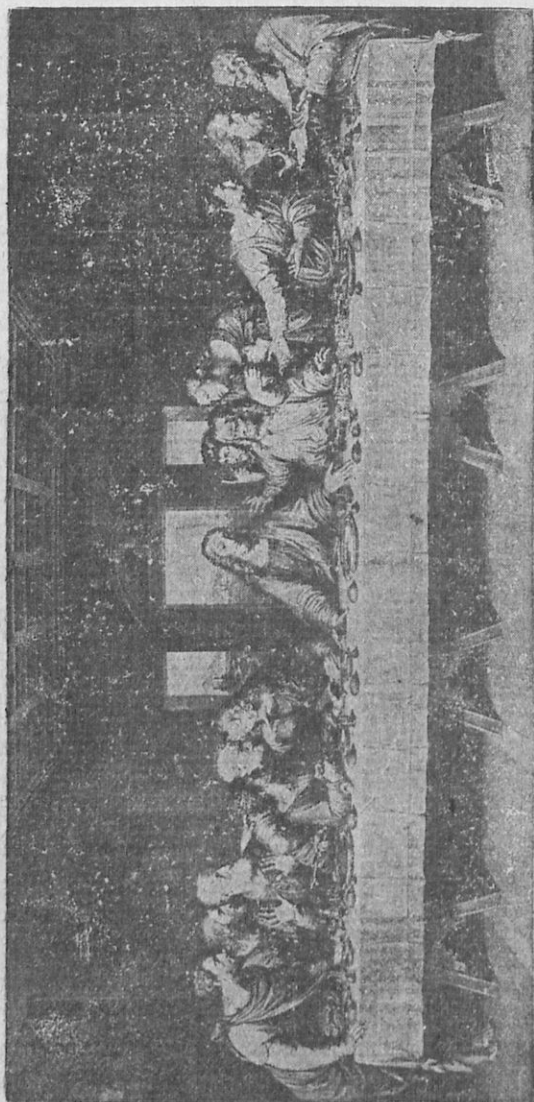
λοι δὲ διὰ κλάδων δένδρων ἔστρωνον τὴν ὁδόν, διὰ τῆς ὁποίας ἔμελλε νὰ διέλθῃ ὁ Ἰησοῦς· πάντες δ' ὁμοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ παῖδες προπορευόμενοι καὶ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· «*Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ἐν ὀνόματι Κυρίου.*

Τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἑορτάζει ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἀπὸ τῶν πρώτων τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰώνων κατὰ τὴν ἀμέσως προηγουμένην τοῦ Πάσχα Κυριακὴν, ἣτις καὶ ἐκλήθη διὰ τοῦτο *Κυριακὴ τῶν Βατῶν*. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δὲ ταύτης ἀρχεται ἡ καλουμένη *ἐβδομάς τῶν παθῶν*, ἣτις καὶ *μεγάλῃ ἐβδομάς* ἐπεκλήθη, διότι κατὰ τὸν Χρυσόστομον, «*μεγάλα τινὰ καὶ ἀπόρητα τυγχάνει τὰ ὑπάρξαντα ἡμῖν ἐν αὐτῇ ἀγαθὰ. Ἐν γὰρ ταύτῃ ὁ χρόνιος ἐλύθη πόλεμος, θάνατος ἐσβέσθη, κατάρα ἀνῆρέθη, τοῦ διαβόλου ἡ τυραννὶς κατελύθη, τὰ σκευὴ αὐτοῦ διηρπάγη, Θεοῦ καταλλαγὴ πρὸς ἀνθρώπους γέγονεν*».

Τροπᾶριον τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Πέμπτης. Ἦχος πλάγιος δ'.

“*Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ ἐν τῷ νιπτῆρι τοῦ δεῖπνου ἐφωτίζοντο, τότε Ἰούδας ὁ δυσσεβὴς φιλαργυρίαν νοσήσας ἐσκοτίζετο, καὶ ἀνόμοις κριτάς σὲ τὸν δίκαιον κριτὴν παραδίδωσι. Βλέπε, χρημάτων ἐραστὰ, τὸν διὰ ταῦτα ἀγχόνῃ χρησάμενον, φεῦγε ἀκόρεστον ψυχὴν, τὴν διδασκάλῳ τοιαῦτα τολμήσασαν. Ὁ περὶ πάντα ἀγαθός, Κύριε, δόξα σοι.*

“Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ (τοῦ Χριστοῦ) εἰς τὸν νιπτῆρα τοῦ δεῖπνου (ὅτε δηλαδὴ κατὰ τὸν δεῖπνον ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν ὁ Χριστός) ἐφωτίζοντο (ἐδιδάσκοντο δηλ. τὴν ταπεινοφροσύνην), τότε Ἰούδας ὁ ἀσεβής, φιλαργυρίας τὴν ἀσθενεῖαν ἀσθενήσας, ἐσκοτίζετο καὶ εἰς ἀνόμοις κριτάς σὲ τὸν δίκαιον κριτὴν παρέδωκε. Βλέπε σύ, ὅστις ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, ἐκείνον, ὁ ὁποῖος δι' αὐτὰ ἀπηγγονίσθη (δηλ. τὸν Ἰούδαν), ἀπόφευγε ἀχόρταγον ψυχὴν, ἢ ὁποῖα εἰς τὸν διδάσκαλον (τὸν Χριστὸν) τοιαῦτα ἐτόλμησε νὰ κάμῃ (δηλ. νὰ προδώσῃ). Σύ, ὁ ὁποῖος εἶσαι περισσότερον ἀπὸ ὅλους ἀγαθός, Κύριε, δόξα σοι.

Ο μυστικός δείπνος.

Ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ.

Κονιάκιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Παρασκευῆς.

Ἦχος πένθιμος δ΄.

Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα δεῦτε πάντες ὑμνήσωμεν· αὐτὸν γὰρ κατεῖδε Μαρία ἐπὶ τοῦ ξύλου καὶ ἔλεγεν. Εἰ καὶ σταυρὸν ὑπομένεις, σὺ ὑπάρχεις ὁ Πῦρς καὶ Θεός μου.

Ἡ ἀποκαθήλωση τοῦ Σωτήρος.

Ἐκείνον, ὃ ὁποῖος δι' ἡμᾶς ἐσταυρώθη, ὅλοι ἄς ὑμνήσωμεν, διότι αὐτὸν εἶδε ἡ Μαρία (ἡ Παναγία) ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον (δηλ. εἰς τὸν Σταυρὸν) καὶ ἔλεγεν. Ἐν καὶ σταυρὸν (δηλ. θάνατον ἐπὶ σταυροῦ) ὑπομένης σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς καὶ Θεὸς μου.

Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου. Ἦχος β'.

Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντὸν σου σῶμα, σινδὼνῃ καθαρῶ εἰλήσας καὶ ἀρώμασιν, ἐν μνήματι καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο.

Ὁ Εὐσεβὴς Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου (τοῦ σταυροῦ) καταβιβάσας τὸ ἄχραντὸν σου σῶμα, ἀφοῦ μὲ σινδὼνα καθαρὰν ἐτύλιξεν αὐτὸ καὶ (τὸ ἤλειψε) μὲ ἀρώματα, εἰς μνήμα καινουργῆς τὸ ἐνεταφίασεν.

Ὁ ὕμνος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἢ τοῦ Πάσχα.

Ἦχος πλάγιος α'.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος.

Ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, ἀφοῦ διὰ τοῦ θανάτου του τὸν θάνατον (τῶν ἀνθρώπων) ἐνίκησε (δηλ. ἀπήλλαξε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα) καὶ εἰς τοὺς εἰς τὰ μνήματα (νεκροὺς) ζωὴν ἐχάρισεν.

Τὸ Πάσχα ἑβραϊκὴ λέξις, σημαίνουσα διάβασις, ἐτελεῖτο παρ' Ἑβραίοις εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πασχαλίου, ἀμνοῦ, ὃν ἔφαγον οἱ Ἰουδαῖοι πρὸ τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἐτελεῖτο δὲ καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὑπ' αὐτῶν διαβάσεως τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Παρὰ τῆς Χριστιανοῖς τὸ Πάσχα καθιερώθη πιθανώτατα κατὰ τὸν α' αἰῶνα εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἐπαναλαμβάνεται δὲ καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα, τὴν Κυριακὴν.

Ἐπὶ τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὠρίσθη νὰ ἐορτάζηται τὸ Πάσχα πανταχοῦ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῇ Κυριακῇ, διότι πρότερον ἐορτάζετο εἰς διάφορον ἡμέραν παρὰ ταῖς διαφοροῖς Ἐκκλησίαις ὡς πρὸς τὸν χρό-

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος.

νον δὲ τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα κατίσχυσεν ἀπὸ τοῦ η'. αἰῶνος καθ' ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον τὸ **Ἀλεξανδρινὸν** καλούμενον σύστημα, καὶ ἔκτοτε τὸ Πάσχα πανηγυρίζεται πάντοτε πανταχοῦ τῇ πρώτῃ Κυριακῇ μετὰ τὴν ἑαρινὴν πανσέληνον. Αἱ

ἡμέραι, ἃς δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, εἶναι ἡ 22 Μαρτίου καὶ ἡ 25 Ἀπριλίου, αἵτινες εἶναι τὸ ἐνωρίτερον καὶ τὸ βραδύτερον χρονικὸν ὄριον τοῦ Πάσχα.

Τὸ Πάσχα ἦτο ἀνεκαθεν μία τῶν ἐπισημοτάτων ἑορτῶν, προηγεῖτο δ' αὐτῆς νηστεία, ἣτις, διάφορος οὔσα κατὰ τὴν διάρκειαν ἐν ἀρχῇ, ὠρίσθη ἐν τέλει εἰς ἑπτὰ ἑβδομάδας, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Μεγάλης ἑβδομάδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτηρεῖτο αὐστηροτάτη νηστεία. Ἐκλήθη δὲ ἡ πρὸ τοῦ Πάσχα νηστεία **μεγάλῃ τεσσαρακοσῆ**.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἑορτάζεται ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ **Ἀντίπασχα**, ἣτις ὀνομάσθη οὕτω, διότι εἶναι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὀνομάζεται δὲ καὶ **Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ**, διότι κατ' αὐτὴν γίνεται μεία τῆς ἀπιστίας τοῦ Θωμᾶ. Ἡ ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τοῦ Ἀντίπασχα ἑβδομάς ἐκλήθη **Διακαινήσιμος**, διότι κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν τὸ νέον ἐκκλησιαστικὸν ἔτος ἤρχετο ἀπὸ τοῦ Πάσχα.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Πάσχα τελεῖται περὶ τὸ μεσονύκτιον, ᾗδομένου κατ' ἐπανάληψιν τοῦ **Χριστὸς ἀνέστη**, καὶ γινομένου ἀσπασμοῦ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ ἑσπερινὸς τοῦ Πάσχα καλεῖται **Ἀγάπη**, διότι κατ' αὐτὸν ἐπαναλαμβάνεται ὁ ἀσπασμὸς διὰ τοὺς μὴ δυνηθέντας νὰ ἐκκλησιασθῶσι τὴν νύκτα· διὰ τοῦτο καλεῖται **δευτέρα Ἀνάστασις**.

Ἀπολυτίκιον τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ. Ἦχος βαρῦς.

Ἐσφραγισμένου τοῦ μνήματος, ἡ ζωὴ ἐκ τάφου ἀνέτειλας, Χριστέ ὁ Θεός· καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, τοῖς μαθηταῖς ἐπέστη ἡ πάντων ἀνάστασις, πνεῦμα εὐθὲς δι' αὐτῶν ἐγκαινίζων ἡμῖν κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Ἐνῶ τὸ μνήμά σου, Χριστέ, ἦτο ἐσφραγισμένον, σὺ ὅμως ἀνέστης ἐκ τοῦ τάφου, ἐπειδὴ εἶσαι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις, Ὁ

Τάφος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν ζωὴν. Ἐνῶ δὲ καὶ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμένα, σὺ, Χριστέ, ὅστις εἶσαι ἡ ἀνάστασις πάντων, παρουσιάσθης ἐνώπιον τῶν μαθητῶν σου, παρέχων καὶ καθιερώων εἰς τὸν κόσμον δι' αὐτῶν νέον πνεῦμα, πνεῦμα δικαιοσύνης καὶ ἀγιασμοῦ. Τοῦτο δὲ ἔπραξας, διότι εἶσαι φιλόπλοκος.

Ὅνομάζεται οὕτως ἡ Κυριακὴ αὕτη, διότι κατ' αὐτὴν ἐορτάζομεν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του, ἐνῶ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμένα. Προσέτι καὶ ὁ μέγιστος τῆς ἡμέρας ἐκείνης μὴ πιστεύων εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου Θωμᾶς ἐπίστευσεν εἰς αὐτὴν, ἀφ' οὗ προηγουμένου ἐψηλάφησε καὶ εἶδε τὸν τύπον τῶν ἥλων εἰς τὰς χεῖρας, καὶ τὴν πληγὴν εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ Σωτῆρος.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Ἦχος πλ. δ'.

Μεσοῦσης τῆς ἐορτῆς διψῶσάν μου τὴν ψυχὴν εὐσεβείας πότισοννάματα, ὅτι πᾶσι, Σωτῆρ, ἐδόξασας: Ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. Ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς. Χριστέ ὁ Θεός, δόξα σοι.

Ἐνῶ ἡ ἐορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ἦτο ἐν τῷ μέσῳ, σὺ, Χριστέ, ἐπότιζες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν σου μὲ θεῖα νάματα καὶ ἔλεγες εἰς πάντας. Ὅστις διψᾷ, ἦτοι ἐπιθυμεῖ νὰ διδαχθῇ τὴν θεῖαν ἀλήθειαν, ἅς ἔλθῃ πρὸς με καὶ ἅς πῖν ὕδωρ ζῶν, δηλ. ἅς διδαχθῇ τὰς θείας μου ἀληθείας. Τοῦτο καὶ σήμερον λέγομεν, παρακαλοῦντές σε νὰ ποτίσης μὲ θεῖα νάματα, δηλ. μὲ θεῖαν διδασκαλίαν, καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ἣτις διψᾷ, τουτέστι ἔχει ἀνάγκην διδασκαλίας. Δόξα λοιπὸν ἅς εἶνε εἰς σέ, ὅστις εἶσαι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς.

Λέγεται οὕτως ἡ ἐορτὴ αὕτη, διότι τελεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῶν πενήκοντα ἡμερῶν, ἦτοι τοῦ χρονικοῦ διαστήματος ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν τετάρτην ἐβδομάδα, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σολομῶντος,

ἤτις ἐγένετο «*μεσοῦσης τῆς ἑορτῆς*» (1), ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

Ἡ ἀνάληψις τοῦ Σωτῆρος.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς Ἀναλήψεως. Ἦχος δ'.

Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, χαροποιήσας τοὺς μαθητάς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θεβαιωθέντων αὐτῶν διὰ τῆς εὐλο-

(1) Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἦτο ἡ τῆς Σκηνοπηγίας, τελουμένη πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ὑπὸ σκηνάς διαμονῆς τῶν Ἑβραίων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ διαρκούσα ἡμέρας πενήκοντα.

γίας, ὅτι σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Αὐτρωτὴς τοῦ κόσμου.

Ἀνελήφθης μετὰ δάξης, Χριστέ ὁ Θεός, χαροποιήσας τοὺς μαθητάς σου διὰ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν οὗτοι διὰ τῆς εὐλογίας σου, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Χριστός ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐλύτρωσας, ἔσωσας τὸν κόσμον.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναλήψεως ἑορτάζεται τὴν τεσσαρακοστὴν ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας διέτριπεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐμφανιζόμενος πολλάκις εἰς τοὺς μαθητάς του ἐδίδασκεν αὐτοὺς καὶ καθίστα οὕτως εἰς αὐτοὺς βεβαιότεραν τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ.

Τὴν τεσσαρακοστὴν δὲ ἡμέραν ἐμφανισθεὶς καὶ πάλιν εἰς τοὺς μαθητάς του ἐν Ἱεροσολύμοις παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἀπέλθωσι καὶ νὰ κηρύξωσι τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὰ ἔθνη καὶ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ νὰ περιμένωσιν ἐκεῖ, ἕως οὗ λάβωσι τὴν ἕξ ὕψους δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτούς. Μετὰ ταῦτα ἐξήγαγε τοὺς μαθητάς του εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας ἠλόγησεν αὐτούς· ἐνῶ δὲ τοὺς ἠλόγει, ἀνελήφθη ἐνώπιόν των εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ νεφέλη φωτεινὴ ἀπέκρυπεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Τότε δύο ἄνδρες φέροντες λευκὰ ἐνδύματα, ἐνεφανίσθησαν εἰς τοὺς μαθητάς καὶ εἶπον εἰς αὐτούς· «**Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί στέκετε καὶ βλέπετε εἰς τὸν οὐρανόν; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, θὰ ἔλθῃ πάλιν ὅπως τὸν εἶδετε ἀναλαμβανόμενον**».

Ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς. Ἦχος πλάγιος δ'.

Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα σοι.

Σὲ εὐλογοῦμεν, εὐχαριστοῦμεν, Χριστέ καὶ Θεὲ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἐπεμφας εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πρότερον ἄλεις, ἀνέδειξας πανσόφους, καὶ δι' αὐτῶν ἐσαγήνευσας, εἰλκυσας εἰς σεαυτὸν, ἐπέστρεψας εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν τὴν οἰκουμένην, τὸν κόσμον ὅλον. Διὰ τοῦτο ὡς εἶναι δόξα εἰς σέ, φιλόανθρωπε.

Ἡ **Πεντηκοστή** (1) εἶναι ἑορτὴ τελουμένη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους. Μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ λοιποὶ αὐτοῦ μαθηταὶ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκεῖ, καθήμενοι εἰς τὸ ὑπερῶν, ἦτοι εἰς τὸ ἀνώγειον τοῦ οἴκου αὐτῶν, περιέμενον τὴν ἐπιφοιτήσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτοὺς ὁ Χριστός.

Τὴν πεντηκοστὴν δὲ ἡμέραν ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἐνῶ ἦσαν ὅλοι ὁμοῦ συνηγμένοι εἰς τὸ ὑπερῶν, ἠκούσθη αἴφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὡς πνέοντος σφοδροῦ ἀνέμου, καὶ ἐγέμισεν ὅλον τὸν οἶκον ὅπου ἐκάθητο. Καὶ ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς πύρινοι φλόγες ὡς γλῶσσαι καὶ ἐκάθησαν εἰς ἓνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν καὶ ἐπληρώθησαν πάντες Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρχισαν νὰ κηρύττωσι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ εἰς διαφόρους γλώσσας.

Ἦσαν δὲ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν ἑορτὴν πολλοὶ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι ἀπὸ πᾶν ἔθνος καὶ ἀκούσαντες τὸν ἦχον τοῦτον συνέρρευσαν ἐκεῖ καὶ ἤκουον ἕκαστος τοὺς Ἀποστόλους νὰ λαλῶσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν. Ἐθαύμαζον δὲ πάντες καὶ ἠπόρουν διὰ τοῦτο, ἄλλοι δὲ πάλιν χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι εἶναι μεθυσμένοι. Τότε σηκωθείς ὁ Πέτρος μετὰ τῶν ἕνδεκα ὑψωσε τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ἀνέστη ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ ἐσταύρωσαν μὲ χεῖρας ἀνόμους καὶ ἀναληφθῆεις ἐπεμφεν εἰς τοὺς μαθητὰς του τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτούς. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Πέτρου συγκινηθέντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν εἰς Χριστόν, καὶ ἐβαπτίσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας.

(1) Ὑπῆρχεν καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, ἣτις ἑορτάζετο τὴν πεντηκοστὴν ἡμέραν μετὰ τὸ Πάσχα εἰς ἀνάμνησιν τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου τοῦ δοθέντος ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ.

Οὕτω συνέστη ἡ πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία, διὸ καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς πεντηκοστῆς θεωρεῖται ἡμέρα τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐκκλησίας, εἶναι δὲ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ ἐπισημοτάτων ἑορτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΤΩΝ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἦχος δ΄.

(8 Σεπτεμβρίου)

Ἡ γέννησίς σου, Θεοτόκε, χαρὰν ἐμήνυσε πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ· ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ λύσας τὴν κατάραν ἔδωκε τὴν εὐλογία· καὶ καταργήσας τὸν θάνατον ἔδωρήσατο ἡμῖν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ἡ γέννησίς σου, Θεοτόκε, ὑπῆρξεν ἀφορμὴ χαρᾶς εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους (*χαρὰν ἐμήνυσε πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ*)· διότι ἐξ αὐτῆς ἐγεννήθη ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὁ κατ' ἐξοχὴν δίκαιος, ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅστις ἔλυσε τὴν κατάραν, εἰς τὴν ὁποίαν εἴχομεν καταδικασθῆ δια τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, καὶ ἔδωκε τὴν εὐλογίαν. νικήσας δὲ τὸν θάνατον ἔδώρησεν εἰς ἡμᾶς τὴν αἰώνιον ζωὴν.

Κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν ἡ Θεοτόκος ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης, περὶ τὸ 16ον ἢ 17ον ἔτος πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Καὶ ὁ μὲν Ἰωακείμ κατήγετο ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους τοῦ Δαυὶδ, ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ δὲ Ἄννα ἐκ τῆς ἱερατικῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, θυγάτηρ Ματθᾶν τοῦ ἱερέως καὶ Μαρίας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Ὁ Ματθᾶν ἐγέννησε τὸν Ἰωακείμ, τὸν πατέρα τοῦ τέκτονος Ἰωσήφ, καὶ τρεῖς θυγατέρας, ἐν αἷς καὶ τὴν Ἄνναν, μητέρα τῆς

Θεοτόκου. Ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα ἦσαν ἄτεκνοι καὶ προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν ἐδέοντο δὲ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τῆς ἀτεκνίας, τὸ δὲ γεννηθῆσόμενον παιδίον ὑπισχοῦντο ν' ἀφιερῶσιν εἰς τὸν Θεόν. Καὶ εἰσηκούσθη ἐν τέλει ἡ δέησις τῶν δικαίων τούτων καὶ εὐσεβῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν προβεβηκυῖα ἡλικία ἐγέννησαν τὴν Θεοτόκον. Ἡ ἑορτὴ τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ περὶ τὰ μέσα τοῦ ε' αἰῶνος, ἀπὸ δὲ τοῦ ζ' αἰῶνος κατέστη γενικὴ ἑορτὴ.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. Ἦχος δ'.

(21 Νοεμβρίου)

Σήμερον τῆς εὐδοκίας Θεοῦ τὸ προοίμιον, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἢ προκήρυξις· ἐν Ναφ τοῦ Θεοῦ τρανώς ἢ παρθένος δείκνυται, καὶ τὸν Χριστὸν τοῖς πᾶσι προκαταγγέλλεται. Αὐτὴ καὶ ἡμεῖς μεγαλοφώνως δοῦσῶμεν. Χαῖρε τῆς οἰκονομίας τοῦ Κτίστου ἢ ἐκπλήρωσις.

Σήμερον εἶναι τὸ προοίμιον τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ, ἦτοι ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἄρχεται ἐκπληρουμένη ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ, ἡ θεία ἀπόφασις ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, καὶ προκηρύσσεται ἡ σωτηρία αὕτη εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τῷ ναφ ἀποδεικνύεται τρανώς, ὅτι ἡ Μαριάμ εἶναι προωρισμένη μήτηρ τοῦ Σωτῆρος καὶ παρθένος καὶ προαναγγέλλει οὕτως εἰς πάντας τὸν Χριστόν. Εἰς αὐτὴν ἅς ἀναφωνήσωμεν μεγαλοφώνως καὶ ἡμεῖς (ὡς ὁ ἄγγελος)· **Χαῖρε Θεοτόκε, διότι διὰ σοῦ ἐξεπληρώθη ἡ οἰκονομία τοῦ Κτίστου**, διότι δηλ. σὺ ὑπῆρξας ὄργανον τῆς ἐκπληρώσεως τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ **ἑορτὴ τῶν Εἰσοδίων** καθιερώθη συγχρόνως μὲ τὴν ἑορτὴν τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου πανηγυριζομένη εἰς ἀνάμνησιν τῆς εἰς τὸν ναὸν εἰσόδου τῆς Θεοτόκου. Ἡ ὑπόθεσις δὲ τῆς ἑορτῆς ταύτης ἔχει ὡς ἑξῆς: Κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα, οἱ γονεῖς τῆς Θεοτόκου, καθ' ἃ εἶχον ὑπο-

σχεθῆ, ὡς εἶπομεν, ἔφεραν αὐτὴν τριετὴ εἰς τὸν ναόν καὶ ἀφιέ-
ρωσαν εἰς τὸν Θεόν. Εἰσῆχθη δὲ ἡ Μαριάμ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων
τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος καὶ ἐκεῖ διέτριψεν ἐπὶ δώδεκα ἔτη,
μέχρι τοῦ 15 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Οἱ γονεῖς αὐτῆς εἶχον
ἤδη ἀποθάνει, κατὰ κοινὴν δ'ἀπόφασιν τῶν ἱερέων ἐμνηστεύθη
τότε ἡ Μαριάμ τὸν δίκαιον Ἰωσήφ. Διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ αὕτη
ἐκλήθη *εορτὴ τῶν Εἰσοδίων*.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Ἦχος δ'.

(25 Μαρτίου).

**Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον, καὶ
τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἢ φανέρωσις· ὁ υἱὸς τοῦ
Θεοῦ υἱὸς τῆς Παρθένου γίνεται καὶ Γαβριὴλ τὴν
χάριν εὐαγγελίζεται. Διὸ καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ τῇ
Θεοτόκῳ βοήσωμεν. Χαῖρε, Κεχαριτωμένη· ὁ
Κύριος μετὰ σοῦ.**

Σήμερον εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἐν τῇ σημε-
ρινῇ δηλ. εορτῇ συγκεφαλαιοῦται, συγκεντροῦται, περιλαμβάνε-
ται ἡ σωτηρία ἡμῶν, διότι κατ' αὐτὴν εὐηγγελίσθη ὁ ἄγγελος
εἰς τὴν Μαριάμ, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἔμελλε νὰ γεννηθῆ ὁ σωτὴρ τῶν
ἀνθρώπων· διὰ τοῦτο ἡ αὕτη εορτὴ καλεῖται *καὶ φανέρωσις
τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου*, διότι κατ' αὐτὴν ἐφανερῶθη τὸ ἀπ'
αἰῶνος μυστήριον, ἢ αἰωνία βουλή καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ
περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ
υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται υἱὸς τῆς Παρθένου, καὶ ὁ ἄγγελος Γα-
βριὴλ εὐαγγελίζεται τὴν χάριν ταύτην εἰς τὴν Παρθένον. Διὰ
τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἄς ἀναφωνήσωμεν μετὰ τοῦ ἀγγέλου εἰς τὴν
Θεοτόκον· *χαῖρε, Κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος εἶναι μετὰ σοῦ.*

Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου. Τὸν ἕκτον μῆνα ἀπὸ τῆς
συνλήψεως τοῦ Προδρομοῦ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπεστάλη ὑπὸ
τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν πόλιν τῆς Γαλιλαίας Ναζαρεθ πρὸς τὴν Παρ-
θένον Μαριάμ, ἣτις ἐξεληθοῦσα τοῦ Ναοῦ δεκαπενταετίς εἶχε μνη-

στευθῆ κατά τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸ 4 μηνῶν μετὰ τὸν Ἰωσήφ. Ἐλθὼν δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς τὴν Μαριάμ εἶπε πρὸς αὐτήν· «Χαῖρε, Κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος εἶναι μετὰ σοῦ· Εὐλογημένη εἶσαι μεταξύ τῶν γυναικῶν». Ἡ Παρθένος ἔταράχθη· ὁ δὲ ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτήν· «Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, διότι εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· διὰ τοῦτο τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον θὰ γεννηθῆ ἐκ σοῦ θὰ ὀνομασθῆ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἰδοὺ θὰ γεννήσῃς υἱὸν καὶ θὰ ὀνομάσῃς αὐτὸν Ἰησοῦν». Εἶπε δὲ ἡ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον. «Καὶ πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο;» Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπε πρὸς

Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

αὐτήν· οὐδὲν εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν Θεόν. Πνεῦμα ἅγιον θὰ ἔλθῃ ἐπὶ σέ καὶ δύναμις Ὑψίστου θὰ σέ ἐπισκιάσῃ». Καὶ ἡ Μαριάμ εἶπε πρὸς τὸν ἄγγελον· «Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου, ἅς γίνῃ εἰς ἐμὲ καθὼς εἶπες». Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ χαρμοσύνου τούτου γεγονότος, τοῦ εὐφροσύνου τούτου ἀγγέλματος τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν Μαριάμ, ὠρίσθη ἡ ἑορτὴ αὕτη, ἣτις ὀνομάσθη διὰ τοῦτο **Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου**. Εἶναι δὲ ἡ ἑορτὴ αὕτη ἡ ἀρχαιότατη τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν, καθιερωθεῖσα περὶ τὰ μέσα τοῦ ε'

αἰῶνος, ἑορταζομένη δὲ τῇ 25 Μαρτίου ἐννέα δηλαδή ἀκριβῶς μῆνας πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, ἣτις ἑορτάζεται, ὡς γνωστόν, τῇ 25 Δεκεμβρίου. Ἡ ἑορτὴ αὕτη προσλαμβάνει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἔτι μεγαλοπρεπέστερον καὶ μᾶλλον χαρμόσυνον χαρακτῆρα, διότι συνεδέθη μὲ ἱστορικὸν ἔθνικὸν γεγονός ἱερόν, μὲ τὴν ὑψωσιν τῆς σημαίας τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν κατὰ τὴν 25 Μαρτίου 1821.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἦχος α΄.

(15 Αὐγούστου)

Ἐν τῇ γεννήσει τὴν παρθενίαν ἐφύλαξας, ἐν τῇ κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπες, Θεοτόκε· μετέστης πρὸς τὴν ζωὴν· μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς, καὶ ταῖς πρεσβείαις ταῖς σαῖς λυτρούμενη ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἐφύλαξας τὴν παρθενίαν, κατὰ δὲ τὴν κοίμησιν δὲν ἀφήκας ἀπροστάτευτον τὸν κόσμον, Θεοτόκε· μετέβης πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν σύ, ἣτις ὑπῆρξας ἡ μήτηρ τῆς ζωῆς, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ, (ὅστις ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ζωὴν), καὶ ἣτις διὰ τῶν πρεσβειῶν καὶ τῶν δεήσεών σου σφίξεις ἐκ τοῦ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτε ἐπλησίαζεν ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἠδύοκῆσε νὰ καλέσῃ παρ' ἑαυτῷ τὴν Μητέρα αὐτοῦ, ἐμήνυσε τοῦτο εἰς αὐτὴν δι' Ἀγγέλου. Ἡ δὲ Θεοτόκος, τοῦτο ἀκούσασα, ἀνέβη μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὅπου συνεχῶς ἀπερχομένη προσήχετο καὶ εὐχαριστήσασα τῷ Θεῷ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς καὶ ἠτοιμάζετο πρὸς ἐνταφιασμόν. Ἐν τῷ μεταξὺ νεφέλαι συνήγαγον τοὺς Ἀποστόλους ἐκ τῶν περῶτων τῆς γῆς, ἔνθα ἔτυχεν ἕκαστος κηρύττων, καὶ παρέστησαν αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον τῆς Θεοτόκου αὕτη δὲ δεηθεῖσα πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου ἠλόγησε τοὺς Ἀποστόλους, καὶ εἶτα παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ Θεόν. Οἱ Ἀπόστολοι κη-

δεύσαντες εὐλαβῶς τὴν Θεοτόκον κατέθηκαν τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν μνημείῳ, ἐν τῷ χωρίῳ Γεθσημανῆ· ἀλλὰ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἡ Θεοτόκος μετέστη ἐν σώματι εἰς τοὺς οὐρανούς. Αὕτη εἶναι ἡ ὑπόθεσις τῆς εορτῆς τῆς κοιμήσεως καὶ μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου, ἣτις καθιερώθη κατὰ τὸν δ' αἰῶνα καὶ ὠρίσθη νὰ πανηγυρίζηται τῇ 15 Αὐγούστου. Εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου προηγεῖται τῆς κοιμήσεως αὐτῆς νηστεία δεκαπενθήμερος, ἣτις κοινῶς καλεῖται **δεκαπενταύγουστον**.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου. Ἦχος πλ. δ'.

Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς λαθὼν ἐν γνώσει, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἰωσήφ σπουδῆ ἐπέστη ὁ Ἀσώματος, λέγων τῇ ἀπειρογάμῳ. Ὁ κλίνας τῇ καταβάσει τοὺς οὐρανούς χωρεῖται ἀναλλοιώτως ὅλως ἐν σοί, ὦν καὶ βλέπων ἐν μήτρᾳ σου, λαθόντα δούλου μορφῆν, ἐξίσταμαι κραυγάζων σοι· Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ἀφοῦ ἐγνώρισεν ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὅτι ὁ Θεὸς μυστικῶς τὸν προσέταξε, παρουσιάσθη μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωσήφ τοῦ μνηστῆρος τῆς Παναγίας καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν· «Ἐκεῖνος, ὅστις κλίνει ἐκ συγκαταβάσεως τοὺς οὐρανούς, χωρεῖ ὁλόκληρος ἐντός σου χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν ἐλαχίστην μεταβολήν, τοῦτο δὲ βλέπων, ὅτι ἔλαβεν ἐντὸς τῆς κοιλίας σου μορφῆν ἀνθρώπου, ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι κραυγάζων πρὸς σέ· **Χαῖρε, Παρθένε, νύμφη ἀνύμφευτε**».

Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος, καλούμενος οὕτω, διότι, τούτου ψαλλομένου, ἴσταντο οἱ Χριστιανοὶ ὄρθιοι, σύγκειται ἐξ 24 ἑσμάτων, ἢ οἰκῶν, ὅσα καὶ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, διότι ἐξ ἐνὸς ἐκάστου τῶν 24 γραμμάτων ἄρχεται. Διαιρεῖται δὲ εἰς τέσσαρα μέρη, ὧν ἕκαστον περιλαμβάνει 6 οἴκους. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος (ἀπὸ Α-Ζ) ψάλλεται τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὸ δεύτερον (ἀπὸ Η-Μ) τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς δευτέρας ἐβδο-

μάδος, τὸ τρίτον (ἀπὸ Ν—Σ) τὴν ἐσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς τρίτης ἐβδομάδος καὶ τὸ τέταρτον (ἀπὸ Τ μέχρι τέλους) τὴν ἐσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς τετάρτης ἐβδομάδος. Τὴν δὲ ἐσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς πέμπτης ἐβδομάδος ἐπαναλαμβάνεται ὁλος ὁ ὕμνος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μὲ μεγαλύτεραν μεγαλοπρέπειαν. Ὁ ὕμνος οὗτος ὁ σπουδαιότατος ὁ πλήρης ὕψους καὶ ἐννοίας καλεῖται καὶ **Χαιρετισμοὶ τῆς Παναγίας**, διότι ἕκαστος στίχος ἀρχεται διὰ τοῦ **Χαῖρε** . . . Συνετάχθη δὲ τῷ 625 διὰ τὸν ἐξῆς λόγον. Ὁ μέγας αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος εἶχεν ἐκστρατεύσει κατὰ τῶν Περσῶν, οἵτινες ἐπιδραμόντες κατὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ βασιλείου του ἐλεγάτησεν τὴν Παλαιστίνην καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ εἶχον ἀρπάσει καὶ αὐτὸν τὸν ζωοποιὸν σταυρόν. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ αὐτοκράτωρ ἐμάχετο κατ' αὐτῶν, εὖρον εὐκαιρίαν οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἄβαροι, ὅπως δι' 100 χιλ. στρατιωτῶν καὶ 1000 περίπου πλοίων πολιορκήσωσι τὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας, τὴν πόλιν τῶν πόλεων (Κωνσταντινούπολιν). Οἱ ὀλίγοι στρατιῶται μετὰ τῶν πολιτῶν ἐπολέμουν κατ' αὐτῶν μετὰ μεγάλης ἀνδρείας, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑπέφερον τὰ πάνδεινα, ὁ δὲ λαὸς προσέτρεχεν εἰς τοὺς ναοὺς, ἐπικαλούμενος τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν καὶ προστασίαν τῆς ὑπεραγίας Παρθένου. Καὶ πράγματι ἡ δέησις αὐτῶν ἐισηκούσθη, διότι παρ' ἐλπίδα τὸσαύτη ἠγέρθη ἐν μιᾷ νυκτὶ καταιγὶς καὶ τρικυμία, ὥστε τὰ πλείστα τῶν βαρβαρικῶν πλοίων συνετρίβησαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς πόλεως καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ κατεστράφη. Τὰ δὲ λείψανα τοῦ στρατοῦ καὶ τὰ ναύαγια τοῦ στόλου κακῶς ἔχοντα κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατεστράφησαν. Τότε ὁ λαὸς ἐκπλαγεὶς καὶ χαίρων διὰ τὸ ἀπροσδόκητον αὐτὸ θαῦμα τῆς Παναγίας, συνῆλθεν εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς πόλεως καὶ δι' ὄλονυκτίου προσευχῆς ἠὲ χαρίστησε τὴν ὑπέρμαχον στρατηγὸν διὰ τὴν ὑπέρλαμπρον καὶ ἀπροσδόκητον νίκην καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως.

Τὸ κάτωθι κοντάκιον τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου εἶναι ἄξιον σημειώσεως, πολλῆς ἐννοίας περιεκτικόν, κατανυκτικὸν καὶ περιέχον ἐν ὀλίγοις τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐκτάκτου ἐν Κωνσταντινουπόλει συμβάντος.

Κοντάκιον Ἀκαθίστου Ὕμνου. Ἦχος πλάγιος δ΄

Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
Ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια,
Ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε,
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
Ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
Ἵνα κράζω σοι **Χαῖρε Νύμφη**, ἀνύμφευτε.

Εἰς σὲ τὴν ἀκαταμάχητον, τὴν ἀήττητον στρατηγόν, τὴν Παρθένον Μαριάμ, ἀποδίδω ἐγὼ ἡ Κωνσταντινούπολις (ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ) τὰ νικητήρια, ὡς εὐχαριστίας, διότι μὲ ἐλύτρωσας ἀπὸ τὰ δεινὰ (ἐπιδρομῆν τῶν Περσῶν καὶ καταστροφῆν). Ἐπειδὴ δὲ ἔχεις, Θεοτόκε, ἀκατάβλητον τὴν δύναμιν, ἐλευθέρωσόν με ἐκ παντοίων κινδύνων ἵνα ἀνυμολογῶ καὶ ψάλλω **Χαῖρε, Παρθένε, Νύμφη ἀνύμφευτε.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἦχος α΄.

(1 Ἰανουαρίου).

Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου, ὡς δεξαμένην τὸν λόγον σου· δι' οὗ θεοπρεπῶς ἐδογματίσας τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτρένωσας, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἤθη κατεκόσμησας, **Βασιλείου** ἱεράτευμα, **Πάτερ Ὄσιε, Πρέσβευε Χριστῷ** τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Εἰς ὅλην τὴν γῆν διεδόθη ὁ λόγος σου καὶ μετὰ χαρᾶς ἐγένετο δεκτὸν τὸ θεῖον σου κύρυγμα διὰ τοῦ ὁποίου ἐδογματίσας περὶ τῆς θεότητος, τὰ μυστήρια τῆς φύσεως διευκρίνησας, τὰ ἤθη

τῶν ἀνθρώπων νὰ διαπλάσῃς προσεπάθησας, Μεγάλε ἱεράρχα Βασίλειε, Πάτερ ὅσιε, παρακάλεσον τὸν Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅπως σωθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν.

Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθη ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ πλουσιωτάτων περὶ τὰ τέλη τοῦ 329 ἔτους, ἐν Καισαρείᾳ τῆς Καππαδοκίας. Ἔτυχε δὲ εὐσεβοῦς ἀνατροφῆς παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἐμμελείας καὶ μάλιστα παρὰ τῆς μάμμης αὐτοῦ Μακρίνης. Σπουδάσας δὲ μετ' ἐνθέρμου ζήλου ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς Καισαρείας καὶ Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Ἀθήναις, ὅπου συνεσπούδασε μετὰ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ. Μετὰ τινα δὲ χρόνον ἐγκαταλείψας τὰ ἐγκόσμια ἐγένετο μόναχός καὶ κατόπιν χειροτονεῖται ἀκουσίως πρεσβύτερος ἐν Καισαρείᾳ. Κατὰ δὲ τὸ 370 ἐκλέγεται Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης. Τοσοῦτον δὲ ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ μετὰ τοσοῦτον θάρρους ἀπέκρουσε τὰς ὑπὲρ τῶν Ἀρειανιστῶν προτάσεις τοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος,

ὥστε ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐτοκράτορος Μόδεστος ἐξεπλάγη διὰ

τὴν τόλμην, παρησίαν καὶ τὸ ἄκαμπτον τοῦ χαρακτηῖρος αὐτοῦ. Ὁ Μέγας Βασιλεὺς ἀπέβη ὁ πραγματικὸς ποιμὴν τοῦ ποιμνίου του οὐ μόνον διὰ τῶν θεσπεσιῶν αὐτοῦ λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ μεγάλων δωρεῶν καὶ ἔργων, ἅτινα χάριν τοῦ λαοῦ ἔπραττε. Καίτοι βαθύπλουτος, ἔγινε πτωχός, διότι ἠκοδόμησε πτωχοκομεῖον καὶ νοσοκομεῖον, ἔνθα εὗρισκον ἄσυλον οἱ πτωχοὶ καὶ ἀσθενεῖς· καὶ αὐτὸν δὲ τὸν οἶκον αὐτοῦ μετέβαλεν εἰς Πανδοχεῖον, ἔνθα κατέλυον καὶ ἐτρέφοντο πάντες οἱ ξένοι καὶ πένητες.

Ἦτο δὲ τόσον ἀπλοῦς τοὺς τρόπους καὶ τὴν ἐνδυμασίαν, ὥστε ἐφαίνετο ὡς ἀπλούστατος μοναχός· οὐδεὶς δὲ μὴ γνωρίζων αὐτὸν ἠδύνατο νὰ εἰκάσῃ, ὅτι ἦτο ὁ μέγας τῆς Καισαρείας Ἀρχιερεὺς. Ὁ βίος αὐτοῦ ἦτο πλήρης αὐταπαρνήσεως καὶ ἀγάπης πατρικῆς ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του. Ἔνεκα δὲ τῶν ἀτυγῶν κόπων, οὓς καθ' ἑκάστην ὑφίστατο, κατεβλήθη καὶ ἀπέθανεν τῇ 1 Ἰανουαρίου τοῦ 379.

Ἀφῆκε πλείστα συγγράμματα μεγίστης ἀξίας καὶ σπουδαιότητος, ἐν οἷς διαλάμπει ἀφ' ἑνὸς τὸ ὕψος τῶν ἐννοιῶν καὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ βαθὺ πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Μετὰ τὸν θάνατόν του τοσοῦτον κατελυπήθη τὸ ποίμνιόν του καὶ πάντες οἱ ἐν Ἀσίᾳ χριστιανοί, ὥστε ἔσπευδον νὰ ἀσπασθῶσι πάντες τὸ ἅγιον λείψανον. Τόσος δὲ ἦτο ὁ συνωστισμὸς τοῦ πλήθους, ὥστε πολλοὶ ἀπέθανον καταπατηθέντες ἢ ἔξ ἀσφυξίας.

*Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς Συνάξεως τοῦ Προδρόμου
καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἦχος β'.*

(7 Ἰανουαρίου).

**Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων· σοὶ δὲ ἀρκέσει
ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου (1), Πρόδρομε· ἀνεδεί-**

(1) Ὁ Χριστὸς λαλῶν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ τοῦ Ἰωάννου εἶπεν· «Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον ἰδεῖν; προφήτην; Ναί, λέγω, ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου· οὗτος γὰρ ἐστὶ, περὶ οὗ γέγραπται· Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἀγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. (Ματθ. ια' 9-11).

Ο Άγιος Ιωάννης ὁ Βαπτιστής, (τοιχογραφία τῆς ἐπισκοπικῆς ἐκκλησίας τοῦ Αἰγίου).

χθης γὰρ ὄντως καὶ προφητῶν σεβασμιώτερος, ὅτι καὶ ἐν ρεῖθροις βαπτίσαι κατηξιώθη τὸν κηρυττόμενον. "Ὅθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας, χαίρων εὐαγγελίσω καὶ τοῖς ἐν "Αἰθι Ἐθὲν φανερωθέντα ἐν σαρκί, τὸν ἀέροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ παρέχοντα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Μνημονεύεται ὁ δίκαιος μετ' ἐγκωμίων, εἰς σὲ δέ, ὦ Προδρομε, θὰ εἶναι ἀρετὴ ἢ μαρτυρία τοῦ Κυρίου (δηλ. τοῦ Χριστοῦ) διότι ἀνεδείχθης τῷ ὄντι καὶ ἀπὸ προφητίας σεβασμιώτερος, διότι καὶ εἰς τὰ ὕδατα (τοῦ Ἰορδάνου) κατηξιώθη νὰ βαπτίσῃς ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐκήρυττες (τὸν Χριστόν). Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἠγωνίσθης ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, χαίρων ἀνήγγειλας τὴν καλὴν ἀγγελίαν καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ "Αἰθι, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί (ὡς ἄνθρωπος), ὁ ὁποῖος σηκώνει (δηλ. ἐξαλείφει) τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου καὶ δίδει εἰς ἡμᾶς τὸ μέγα ἔλεος.

Ὁ Ἰωάννης ἦτο υἱὸς τοῦ ἱερέως Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἐλισάβετ, οὔτινες ἦσαν ἄτεκνοι καὶ ἐν τῷ γήρατι αὐτῶν ἠξιώθησαν ν' ἀποκτήσωσιν υἱόν, ὅστις, ὡς εἶχε προεῖπει ὁ ἄγγελος εἰς τὸν Ζαχαρίαν, ἔμελλε νὰ ὀνομασθῇ Ἰωάννης ὅπερ δηλοῖ πλήρης χάριτος. Ἐγεννήθη ἕξ μῆνας πρὸ τοῦ Ἰησοῦ. Ὀνομάζετο δὲ προφήτης, διότι προφητεῖαι τινες τῆς Π. Διαθήκης ἐξεπληρώθησαν ἐν αὐτῷ (Ματθ. α' 9)· καλεῖται ἐπίσης πρόδρομος μὲν, διότι διὰ τῆς διδασκαλίας του προητοίμασε πολλοὺς νὰ πιστεύσωσιν εἰς Χριστόν, βαπτιστὴς δὲ διότι ἐβάπτισε τὸν Χριστόν ἐν τῷ Ἰορδάνῳ ποταμῷ. Τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτοῦ διέτριψεν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἀνατολικῆς Ἰουδαίας, ζῶν βίον ἀσκητικὸν καὶ κηρύττων ὅτι ἐπλησίασεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· προέτρεπε δὲ τοὺς προσερχομένους εἰς αὐτὸν νὰ μετανοήσωσι καὶ νὰ πράξωσι καρποὺς ἀξίας τῆς μετανοίας, ἐβάπτισεν αὐτοὺς ἐν τῷ Ἰορδάνῳ ποταμῷ. Ἦτο τύπος ἀρετῆς, ἐκήρυττε δὲ μετὰ παρρησίας καὶ θάρρους τὴν ἀλήθειαν. Δὲν ἐδίστασε νὰ ἐλέγξῃ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα Ἡρώδη διὰ τὰς παρεκτροπὰς αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐφυλάκισεν αὐτὸν ὁ Ἡρόδης, δὲν ἐτόλμησε δὲ νὰ φονεύσῃ αὐτὸν φοβούμενος τὸν λαόν, ὅστις ἐτίμα τὸν Ἰωάννην ὡς δίκαιον καὶ

ἅγιον. Ἄλλ' ἐν τέλει ὁ Ἡρώδης ἔπεμψε καὶ ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ, θέλων νὰ ἐκκληρώσῃ παράλογον ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν εἶχε δώσει κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν γενεθλίων του εἰς τὴν θυγατέρα τῆς παρανόμου γυναικὸς αὐτοῦ Ἡρωδιάδος.

Εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην πλὴν τῆς ἑορτῆς τῶν **γενεθλίων**, περὶ ἧς γενήσεται λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει τῶν ἑορτῶν τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, εἶναι καθιερωμένοι προσέτι δύο ἑορταί, ἡ **σύναξις αὐτοῦ**, ἑορταζομένη τῇ 7ῃ Ἰανουαρίου, τῇ ἐπιούσῃ δηλ. τῶν Θεοφανείων πρὸς τιμὴν τοῦ βαπτίσαντος τὸν Χριστόν, καὶ ἡ **τῆς ἀποτομῆς αὐτοῦ**, ἑορταζομένη τῇ 29 Αὐγούστου εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀποκεφαλίσσεως τοῦ Ἰωάννου ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἶνε καθιερωμένη νηστεία εἰς σημεῖον πένθους. Εἰς **ἀμφοτέρας** τὰς ἑορτὰς ταύτας ψάλλεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ παρατεθὲν ἀνωτέρω ἀπολυτίκιον.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου. Ἦχος δ'.

(17 Ἰανουαρίου)

Τὸν ζηλωτὴν Ἠλίαν τοῖς τρόποις μιμούμενος, τῷ θαππιστῇ εὐθειᾷ ταῖς τρίβουσ ἐπόμενος, πάτερ Ἀντώνιε, τῆς ἐρήμου γέφυρας οἰκιστῆς, καὶ τὴν οἰκουμένην ἐστήριξας εὐχαῖς σου. Διὸ πρέσθευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Τὸν ζηλωτὴν (ὑπὸ ζήλου κατεχόμενον ὑπὲρ δόξης τοῦ Θεοῦ) Ἠλίαν κατὰ τοὺς τρόπους μιμούμενος τὸν βαπτιστὴν (Ἰωάννην) διὰ τῶν εὐθειῶν ὁδῶν ἀκολουθῶν, πάτερ Ἀντώνιε, τῆς ἐρήμου ἔχεις γίνει οἰκιστῆς, καὶ τὴν οἰκουμένην ἐστήριξας διὰ τῶν εὐχῶν σου. Διὰ τοῦτο πικραίνει Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ σωθῶσιν αἱ ψυχὰ ἡμῶν.

Ἀντώνιος, ὁ τοῦ μοναστικοῦ βίου ἀρχηγός, ἐγεννήθη ἐν Αἰγύπτῳ τῷ 251 ἔτει ἐκ γονέων εὐσεβῶν. Ἀκούσας δέ ποτε τὴν εὐαγγελικὴν φωνήν: **Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ υπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς** (Ματθ. ιθ' 21), ἔβα-

λεν ἀμέσως αὐτὴν εἰς πράξιν καὶ πάντα ὅσα εἶχε διαμοιράσας εἰς πένητας, καὶ πᾶσαν τύρβην τοῦ κόσμου φυγῶν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἔρημον. Οἱ ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ποικίλοι αὐτοῦ πειρασμοὶ εἶναι ἀπίστευτοι· οἱ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀσκητικοὶ αὐτοῦ ἀγῶνες ὑπερβαίνουσι τῆς φύσεως τοὺς ὅρους· καὶ τῶν ἐναρέτων αὐτοῦ πράξεων ἡ φήμη εἴλκυσε τοσοῦτον πλῆθος πρὸς μίμησιν, ὥστε ἡ ἔρημος μετεμορφώθη εἰς πόλιν. Διωκομένων τῶν Χριστιανῶν καὶ θανατουμένων ἐπὶ Αὐτοκράτορος Μαξιμίνου τῷ 312, ἔδραμεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν καὶ παραμυθίαν. Ταραττομένης δὲ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν κατέβη μετὰ ζήλου εἰς Ἀλεξάνδρειαν τῷ 335 καὶ ἠγωνίσθη κατ' αὐτῶν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅτε καὶ πολλοὺς τῶν ἀπίστων ἐπέστρεψεν εἰς Χριστόν, διὰ τῆς χάριτος τῶν ἑαυτοῦ λόγων. Καὶ οὕτω γενόμενος τύπος ἀρετῆς καὶ κἀνὼν τῶν Μοναχῶν ἐτελεύτησε τῇ 17 Ἰανουαρίου τοῦ 356.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῶν ἁγίων Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου.

Ἦχος δ'.

(18 Ἰανουαρίου).

**Ἔργοις λάμψαντες ὀρθοδοξίας, πᾶσαν σθέσαντες
κακοδοξίαν, νικηταὶ τροπαιοφόροι γεγόνατε
τῇ εὐσεβείᾳ τὰ πάντα πλουτίσαντες, τὴν Ἐκκλησίαν
μεγάλως κοσμήσαντες, ἀξίως εὗρατε Χριστὸν τὸν
Θεόν, δωροῦμενον πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος.**

Ἀφοῦ ἐλάμψατε καὶ διεκρίθητε διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγῶνας σας καὶ ἐσθέσατε πᾶσαν αἵρεσιν καὶ κακοδοξίαν, ἐγίνατε νικηταὶ καὶ τροπαιοφόροι διὰ τῆς εὐσεβείας σας τὰ πάντα πλουτίσαντες καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τὰ μέγιστα κοσμήσαντες καὶ διὰ τοῦτο ἠξιώθητε νὰ εὗρητε Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅστις εἰς ὅλους χαρίζει τὸ μέγα ἔλεος.

Ἀμφοτέροι οἱ Πατέρες οὗτοι τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν Ἀλεξανδρεῖς τὴν πατρίδα, διέπρεψαν δὲ διὰ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ἠγωνίσθησαν κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ τὰς ἑξορίας, καὶ τοὺς διωγμούς, οὓς ὑπέ-

στησαν ἕνεκα τῆς συκοφαντίας τῶν διαβοήτων αἰρετικῶν. Καὶ ὁ μὲν μέγας Ἀθανάσιος δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῇ στύλος τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι εἶναι ὁ σπουδαιότερον καὶ ἐπιτυχέστερον πάν-

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

των καταπολεμήσας τὸν Ἄρειον καὶ ὀμιλήσας σοφώτατα κατὰ τῆς αἵρέσεως αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ Ὁμοουσίου διδασκαλίας, ἐνῶ ἀκόμη ἦτο διάκονος ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ Αἰ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ

τῶν 318 Θεοφόρων πατέρων. Πολλάκις δὲ ἔνεκα τοῦ μεγάλου ζήλου μεθ' οὗ κατεδίωκεν τὸν Ἀρειανισμόν, ὅτε ἐγένεν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, ἐπανεπιημιμένως ἔξωρίσθη ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς του, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπανεκάμψε πρὸς χαρὰν τοῦ ποιμνίου του, τὸ ὁποῖον ὡς Πατέρα ἐλάτρευεν αὐτόν. Διεκρίθη δὲ διὰ τὴν μεγάλην εὐγλωττίαν καὶ σοφίαν αὐτοῦ, δι' ἧς ἐφώτισε τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἐμπεδοθῆ καὶ ὑπερισχύσῃ ἡ Ὁρθόδοξος πίστις.

Ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἶναι εἰς ἐκ τῶν φαινοτέρων ἀστέρων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εἶναι λυπηρόν, ὅτι ἔνεκα τῆς ἀμαθείας καὶ τοῦ σκότους, τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ μετὰ τὴν κατάκλισιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἄλλων βαρβάρων ὀρδῶν, ὅλως ἐλησμονήθησαν οἱ ἐπὶ 46 ἔτη ἀγῶνες καὶ τὰ βάσανα τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, ὅστις εἶναι πολὺ ὑπέρτερος ἄλλων ἁγίων ἀνδρῶν καὶ μαρτύρων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη ἐκ συνηθείας ἐορτάζεται πάνηγυρικώτερον. Ἀπέθανε δὲ τῷ 373.

Ὁ δὲ Κύριλλος ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου, οὗτινος καὶ διάδοχος ἐγένετο τῷ 412. Ἐξωσθεὶς τοῦ θρόνου μετὰ ταῦτα διὰ τῆς τῶν Νεστοριανῶν ἐνεργείας ἐπανελάβεν αὐτόν πάλιν μετ' ὀλίγον. Ποιμάνας δὲ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ 32 ἔτη ἐτελεύτησε τῷ 444.

Διέπρεψε καὶ αὐτὸς διὰ τοὺς κατὰ τοῦ αἰρετικοῦ Νεστορίου ἀγῶνας, ὃν κατεπολέμησε καὶ συνετέλεσε νὰ καταδικασθῆ κατὰ τὴν Γ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῶν 200 πατέρων τὴν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ τῷ 413 ἐν Ἐφέσῳ συζροτηθεῖσαν.

Ὁ Ἀθανάσιος καὶ ὁ Κύριλλος κατέλιπον πολλὰ σοφὰ συγγράμματα, ἐρμηνευτικὰ τῶν θείων γραφῶν, δογματικά, ἐλεγκτικὰ τῶν αἰρέσεων, πλάνης κλπ.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἦχος δ'.

(25 Ἰανουαρίου).

**Ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς τῆς Θεολογίας σου τὰς τῶν
ρητόρων ἐνίκησε σάλπιγγας· ὡς γὰρ τὰ θάθη τοῦ**

πνεύματος ἐκζητήσαντι, καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγμα-
τος προσετέθη σοι. Ἄλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ
Θεῷ, πάτερ Γρηγόριε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὁ αὐλός, ἦτοι ἡ δύναμις καὶ ὁ τρόπος τῆς Θεολογίας σοῦ
τοῦ ποιμένος τῶν λογικῶν προβάτων ἐνίκησε τὰς σάλπιγγας, ἦτοι
τὴν σοφίαν καὶ πολυμάθειαν τῶν ἐθνικῶν ῥητόρων. Οὐ μόνον
δὲ ἠδύνασο νὰ ἐννοῆς καὶ ἐκζητῆς τὰ θεῖα δόγματα καὶ νὰ εἰσδί-
ης εἰς τὸ βάθος αὐτῶν, ἀλλ' εἶχες καὶ τὴν χάριν εὐφροδῶς ταῦτα
νὰ ἀναπτύσσης. Πρέσβευε λοιπὸν εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς σφτη-
ρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἦχος α΄.

(30 Ἰανουαρίου).

Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου
Θεότητος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων
θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρύτους ποταμοὺς
τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμα-
σι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τὸν μέγαν καὶ τὸν
θεολόγον Γρηγόριον σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν
γλῶτταν χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν
ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν αὐτοὶ γὰρ
τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν αἰεὶ πρεσβεύουσιν.

Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος, οἱ
ὅποιοι ἐφώτισαν τὴν οἰκουμένην διὰ τῶν ἀκτίνων τῶν θείων
δογμάτων, τῆς θείας τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας, τοὺς μελιρρύτους
ποταμοὺς τῆς σοφίας, οἱ ὅποιοι κατήρδευσαν, ἐπότισαν πᾶσαν
τὴν κτίσιν διὰ τῶν ναμάτων τῆς θεογνωσίας, Βασίλειον τὸν μέ-
γαν, καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, μετὰ τοῦ διαπρεποῦς Ἰωάννου,
τοῦ χρυσοῦ τὴν γλῶσσαν, ᾧ συνέλθωμεν πάντες οἱ ἀγαπῶντες
καὶ θαυμάζοντες τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ ᾧ ὑμνήσωμεν αὐτούς,
διότι αὐτοὶ δέονται πάντοτε ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα.

Ὁ Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐπιρῶσαν οἱ

τρεις μέγιστοι καὶ σοφώτατοι τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, ἐνωρὶς

Ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.

δὲ εἶχε καθιερωθῆ ἑορτὴ εἰς ἕκαστον ἕξ αὐτῶν. Καὶ ἡ μὲν ἑορτὴ τοῦ μεγάλου Βασιλείου πανηγυρίζεται τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου, ἡ δὲ τοῦ Γρηγορίου τῇ 25 Ἰανουαρίου καὶ ἡ τοῦ Χρυσόστομου τῇ 23 Νοεμβρίου. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἠγέρθη μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἕρις περὶ τοῦ τίς τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν ἦτο ἀνώτερος τῶν ἄλλων, καὶ οἱ μὲν τῶν Χριστιανῶν ἐπωγομάζοντο Βασιλεῖται, οἱ δὲ Γρηγορίται, οἱ δὲ Ἰωαννῖται, διὰ τοῦτο πρὸς κατάπαυσιν τῆς ἕριδος συνέστη ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1100) ἡ ἑορτὴ τῶν **Τριῶν Ἱεραρχῶν**, ἣτις ἔκτοτε πανηγυρίζεται τῇ 30 Ἰανουαρίου. Τὴν ἀκολούθως δὲ τῆς ἑορτῆς ταύτης συνέθεσεν ὁ ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων Ἰωάννης.

Ὁ **Μέγας Βασίλειος** ἐγεννήθη περὶ τὸ 329 ἐν Καισαρείᾳ

τῆς Καππαδοκίας, ἐκ γονέων Βασιλείου καὶ Ἐμμελείας. Ἐξεπαδευθῆ ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Λιβανίου ἐπιστρέψας δὲ εἰς Καισάρειαν ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ τοῦ Πόντου ἡσυχαστήρια. Περὶ τὸ 370 ἐγένετο ἐπίσκοπος τῆς πατρίδος του Καισαρείας. Διεκρίθη διὰ τὸ ἔκτακτον αὐτοῦ θάρρος ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. τῆς ὁποίας τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν ὑπερήσπισε γενναίως κατὰ τοῦ Ἀρειοῦ ὑπῆρξε τύπος φιλανθρωπίας. καὶ συνέγραψε ἔργα σοφώτατα. Ἀπέθανε δὲ τῷ 379.

Ὁ **Μέγας Γρηγόριος** ἐγεννήθη ἐν Ἀριανζῶ, κόμη τῆς Καππαδοκίας, οὐχὶ μακρὰν τῆς Ναζιανζοῦ τῷ 329. Εἶχε γονεῖς εὐσεβεῖς, τὸν Γρηγόριον καὶ τὴν Νόνναν. Ἐξεπαδευθῆ ἐν Καισαρείᾳ, Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἀθήναις, ἔνθα συνεδέθη διὰ στενῆς καὶ ἰσοβίου φιλίας πρὸς τὸν Βασίλειον. Ἀπελθὼν τῶν Ἀθηνῶν μετέβη εἰς τὰ κατὰ τὸν Πόντον ἡσυχαστήρια προχειρισθεὶς δ' ἔπειτα ἐπίσκοπος Σασίμων προήχθη ἐν τέλει εἰς ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως. ἔνθα διὰ τῆς ἐκτάκτου αὐτοῦ εὐγλωττίας μεγάλως συνετάραξε τοὺς ἐκεῖ ἰσχύοντας αἰρετικούς Ἀρειανούς. Παραιτηθεὶς τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου, ἐπέστρεψεν εἰς Ναυζιανζόν, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῷ 399. Ὑπῆρξε πρόεδρος τῆς Β' Οἰκουμενικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου τῷ 381, ἐπωνομάσθη δὲ **Θεολόγος** διότι διὰ τῶν σοφῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ὑπερήσπισε τὴν Θεότητα τοῦ

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Λόγου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐγεννήθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῷ 344 ἐκ γονέων εὐσεβῶν, Σεκούνδου καὶ Ἀνθούσης. Ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Λιβανίου. διακριθεὶς ἐν τῇ ὀητορικῇ. Διέτριψεν ἔπειτα εἰς τὰ ἡσυχαστήρια τῆς Ἀντιοχείας, προχειρισθεὶς δὲ πρεσβύτερος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίας προήχθη εἰς ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως τῷ 397. Περιῆλθεν εἰς ῥῆξιν πρὸς τὴν Αὐτοκράτειραν Εὐδοξίαν, διότι ἤλεγχεν αὐτήν· δις ἐξωρίσθη ὑπ' αὐτῆς, ἀπαγόμενος δὲ τὸ δεύτερον εἰς τὴν ἔξορίαν ἀπέθανε καθ' ὁδὸν ἕνεκα τῶν κακουχιῶν τῷ 407. Διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐγλωττίαν ἐπωνομάσθη **Χρυσόστομος** καὶ **χριστιανὸς Δημοσθένης**. Συνέγραψε πλεῖστα σοφὰ ἔργα, ὧν σφύζονται 1447 λόγοι καὶ 249 ἐπιστολαί· ὑπῆρξε τύπος φιλανθρωπίας· εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ κλήρου καὶ ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τοὺς Γότθους καὶ τοὺς Πέρσας, διὸ καὶ 22 διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἐπλεξαν ἐγκώμα εἰς αὐτόν.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ἦχος δ'.

(23 Ἀπριλίου)

Ἦχος τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς, καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατροῦς, βασιλέων ὑπερμαχοῦς, Τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἐπειδὴ εἶσαι ἐλευθερωτῆς τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ὑπερασπιστῆς τῶν πτωχῶν, ἰατρὸς τῶν ἀσθενῶν καὶ προστάτης τῶν βασιλέων, νικηφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, παρακάλει Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ σωθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν.

Ὁ ἅγιος **Γεώργιος** ἔζη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ, κατήγετο δὲ πρὸς πατρός μὲν ἐκ Καππαδοκίας, πρὸς μητρὸς δὲ ἐκ Παλαιστίνης. Εἶχε στρατιωτικὸν ἀξίωμα, διέπρεψε δὲ εἰς πολλοὺς πολέμους, διὸ καὶ **τροπαιοφόρος** ἐπεκλήθη. Κατὰ τὸν ἐπι

Λιοκλητιανού διωγμόν κατά τῶν Χριστιανῶν, ὁ ἅγιος Γεώργιος
πολλὰς ὑποστάς βασάνους ὑπέρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μετὰ

Ἅγιος Γεώργιος.

θάρορος καὶ καρτερίας καὶ νικητῆς ἀναδειχθεὶς, πολλοὺς δὲ ὀδη-
γήσας εἰς Χριστὸν διὰ τῶν ἐκτάκτων αὐτοῦ ἔργων, ὑπέμεινεν ἐν
τέλει τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἐν ἔτει 296.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ

Μάρκου. Ἦχος γ'.

(25 Ἀπριλίου)

Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστὰ Μάρκε, πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ ἵνα πιασιμάτων ἄφρασι παρὰσχη τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστὰ Μάρκε, παρακάλει τὸν ἐλεήμονα Θεόν, ἵνα ἁμαρτιῶν συγχώρησιν δώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Οὗτος ἦτο τὸ γένος Ἑλλήν ἐκ Κυρήνης τῆς κατὰ τὴν Λιβύην Πενταπόλεως, προσελθὼν δὲ εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἠκολούθησεν αὐτὸν ἕως Ρώμης, ὅπου διατρίβων συνέγραψε τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον ἑλληνιστὶ δευτέρου τοῦ Ματθαίου. Ὑστερον δὲ ἀπελθὼν εἰς Αἴγυπτον καὶ κηρύξας τὸ Εὐαγγέλιον εἰς αὐτὴν καὶ πρῶτος τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίαν συστήσας ἐτελεύτησε μαρτυρικῶς περὶ τὸ 64 ἔτος.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ελένης.

Ἦχος πλάγιος δ'.

(21 Μαΐου)

Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος, καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλευσιν ἀπόστολός σου, **Κύριε**, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο, ἣν περιέσωζε διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ, πρεσβεΐαις τῆς Θεοτόκου, μύνη, φιλόανθρωπε.

Τοῦ σταυροῦ σου τὸν τύπον (τὸ σημεῖον) εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφοῦ εἶδε καὶ καθὼς ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὴν πρόσκλησιν

(διά να ζηρούξη τὸν Χριστὸν) οὐχὶ ἐξ ἀνθρώπων ἐδέχθη (ἀλλὰ διὰ τοῦ σημείου) ὁ μεταξὺ βασιλέων (δηλ. βασιλεὺς) ἀπόστολός σου (ὁ Κωνσταντῖνος), Κύριε, βασιλεύουσαν (πρωτεύουσαν) πόλιν

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

(δηλ. τὴν Κωνσταντινούπολιν) εἰς τὴν χεῖρα σου (δηλ. εἰς τὴν προστασίαν σου) παρέδωκε, τὴν ὁποῖαν σῶζε πάντοτε ἐν εἰρήνῃ διὰ παρακλήσεων τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλάνθρωπε.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ πρῶτος οὗτος χριστιανὸς βασι-

λεύς, ἦτο υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Χλωροῦ βασιλέως τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους καὶ τῆς μακαρίας Ἑλένης. Ἐγεννήθη τῷ 272 ἔτει. Τῷ 306 ἔτει, ἀποθανόντος τοῦ πατρός, ἀνηγορεύθη τοῦ θρόνου διάδοχος. Τῷ 312 μαθὼν ὅτι ὁ Μαξέντιος μετὰ τοῦ Μαξιμίνου ἠνώθησαν κατ' αὐτοῦ ἔξεστράτευσεν εἰς Ἰταλίαν, ὅπου ἀπερχόμενος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἑαυτοῦ στρατευμάτων εἶδεν ἐν τῷ οὐρανῷ μετὰ μεσημβρίαν κάτωθεν τοῦ ἡλίου στῦλον φωτεινὸν εἰς τύπον Σταυροῦ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς. **Ἐν τούτῳ νίκα.** Τὴν ἔφεξης νύκτα φανείς καθ' ὕπνον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρήγγειλεν αὐτῷ τὴν χρῆσιν τοῦ σταυροειδοῦς ἐκείνου τύπου εἰς τὰς σημαίας αὐτοῦ. Οὗτος δὲ σηκωθείς τὸ πρῶτὸ διέταξεν ἀμέσως τὴν τούτου κατασκευὴν ὀνομάσας αὐτὸ **λάβαρον** καὶ συγκροτήσας τὴν μάχην ἐνίκησε κατὰ κράτος τὸν Μαξέντιον.

Ὁ Κωνσταντίνος εἰσελθὼν τὴν ἐπαύριον εἰς Ρώμην μετὰ θριάμβων ἀνηγορεύθη ὑπὸ τῆς Γερουσίας αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως, τοῦ Λικινίου βασιλεύοντος εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον πολεμήσας κατεξολόθρευσε τῷ 323 ἔτει καὶ οὕτως ἔμεινεν αὐτὸς μονάρχης τῆς Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, ὅποτε ἔπανσαν πάντες οἱ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμοί, ἐθριάμβευσεν ὁ Χριστιανισμός, καὶ κατελύθη ἡ εἰδωλολατρεία· τῷ 328 συνήθροισε τὴν ἐν **Νικαίᾳ** Ἀ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Τῷ 328 μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ἀπὸ τῆς Ρώμης εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ὠνόμασεν αὐτὸ **Νέαν Ρώμην**· ὕστερον δὲ ὠνομάσθη ὑπ' αὐτοῦ **Κωνσταντινούπολις**. Τελευταῖον ἀσθενήσας ἐν Νικομηδεῖα καὶ λαβὼν τὸ θεῖον βάπτισμα ἐτελεύτησε τῷ 337.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ γενεθλίου τοῦ Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἦχος δ'.

(24 Ἰανουαρίου).

**Προφῆτα καὶ Πρόδρομε τῆς παρουσίας Χριστοῦ, ἀξίως εὐφημησαί σε οὐκ εὐποροῦμεν ἡμεῖς
ὡς πόθῳ τιμῶντές σε· στείρωσις γὰρ τεκούσης καὶ**

πατρός ἀφωνία λέλυνται τῇ ἐνδόξῳ καὶ σεπτῇ σου γεννήσει, καὶ σάρκωσις Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κόσμῳ κηρύσσεται.

Σέ, ὅστις ὑπῆρξας προφήτης καὶ Προδρομος τῆς παρουσίας, τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ, δὲν εὐποροῦμεν, δὲν δυνάμεθα, νὰ ἐπαινέσωμεν ἐπαξίως ἡμεῖς, οἱ μετὰ πόθου τιμῶντές σε· διότι ἡ στεῖρωσις τῆς μητρός σου καὶ ἡ ἀφωνία τοῦ πατρός σου ἐλύθησαν διὰ τῆς ἐνδόξου καὶ σεπτῆς γεννήσεώς σου, καὶ δι' αὐτῆς

Ὁ Ζαχαρίας γράφει ἐπὶ πινακίου τὸ ὄνομα Ἰωάννης.

κηρύττεται εἰς τὸν κόσμον ἡ σάρκωσις, ἡ ἐνανθρώπισις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ γενεθλίου τοῦ Ἰωάννου πανηγυρίζεται ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἰουνίου, ἕξ δηλαδὴ ἀκριβῶς μῆνας πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς ταύτης πολλοὶ τῶν χριστιανῶν, μιμούμενοι τοὺς ἐθνικοὺς, ἐλούοντο χάριν καθάρσεως ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἔπειτα ἐπίδωον τὰς

ἐν ταῖς πλατείαις ἀπομόνας πυράς. Τὸ κάκιστον τοῦτο ἔθιμον, ὅπερ μέχρι τοῦδε ἐπικρατεῖ πολλαχοῦ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, κατεπολέμησαν οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀπηγόρευσε δ' ἐπισήμως ἡ ἐν Τρούλῳ σύνοδος ἐν τῷ ἕξῃ κανόνι.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου

Ἦχος β'.

(29 Ἰουνίου)

Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι, καὶ τῆς οἰκουμένης Διδάσκαλοι, τῷ δεσπότῃ τῶν ὄλων προσεύξατε εἰρήνην τῇ οἰκουμένην δωρήσασθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

Σεῖς οἱ πρωτόθρονοι, οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων, καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, παρακαλέσατε τὸν Δεσπότην καὶ Κύριον τοῦ παντός νὰ δωρήσῃ εἰρήνην εἰς τὴν οἰκουμένην, καὶ νὰ ἐλεήσῃ καὶ σώσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐορτάζεται ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος τῇ 29 Ἰουνίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν δύο κορυφαίων Ἀποστόλων **Πέτρου** καὶ **Παύλου**. Καὶ ὁ μὲν Πέτρος κατήγετο ἐκ τῆς Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, ἦτο υἱὸς Ἰωάν, ἀδελφὸς τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ ἁλιεὺς τὸ ἐπάγγελμα. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων Ἀποστόλων, κληθεὶς ἐν τῇ λίμνῃ Γενησαρεὲτ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀκολουθήσας αὐτὸν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κηρύγματος μέχρι τοῦ πάθους αὐτοῦ. Ἠρνήθη τὸν Χριστὸν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἀρχιερέως, ἐπὶ τούτῳ δ' ἔκλωνσε πικρῶς ἐκαλεῖτο τὸ πρῶτον **Σίμων**, ἔπειτα δὲ μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ **Πέτρος** (Ἰωάν. α' 43). Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐκήρυξε πρῶτος τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τρεῖς χιλιάδες ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν εἰς Χριστόν. Μέχρι τοῦ 50 ἔτους διέτριβεν ἐν Ἱεροσολύμοις κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον, ἔπειτα μετέβη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν· ἔγραψε δύο ἐπι-

στολὰς καθολικὰς πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἀσίας καὶ κατὰ τὸν ἐπὶ Νέρωνος διωγμὸν ὑπέστη ἐν Ρώμῃ μετὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, τῷ 67 ἢ 68, σταυρωθεὶς κατὰ κεφαλῆς. Συνέγραψε δύο καθολικὰς ἐπιστολάς.

Ὁ δὲ Παῦλος, ὅστις πρὶν ἢ κληθῆ Ἀπόστολος, ἐκαλεῖτο **Σαοὺλ** ἢ **Σαῦλος**, ἐγεννήθη ἐν Ταρσῶ πρωτεύουσῃ τῆς Κιλικίας. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν Ἰουδαῖοι ἐκ τῆς φυλῆς Βενιαμίν, εἶχε δὲ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ Ῥωμαίου πολίτου. Ἀνῆκεν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Φαρισαίων, ἐκπαιδευθεὶς παρὰ τῷ περιφήμῳ Φαρισαίῳ Γαμαλιήλ ἐν Ἱερουσαλήμ. Ὑπῆρξε σφοδρὸς διώκτης τῶν Χριστιανῶν, ὅτε δὲ μετέβαινε ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν Δαμασκόν, ἵνα καταδιώξῃ καὶ ἐκεῖ τοὺς χριστιανούς, εἶδεν ὀπτασίαν, καθ' ἣν ἤκουσεν αὐτὸν τὸν Χριστὸν καλοῦντα αὐτόν· εἰσελθὼν δὲ εἰς Δαμασκὸν ἐβαπτίσθη ὑπὸ χριστιανοῦ τινὸς Ἀνανίου τῷ 37.

Ἐκτοτε ὁ Παῦλος ἐγένετο θεομότατος κῆρυξ καὶ ἀπόστολος τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐπεχείρησε τέσσαρας ἀποστολικὰς πορείας, καθ' ἃς ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πλείστα μέρη τοῦ ὁμοαῖκου Κράτους ἐπεσκέφθη πλὴν ἄλλων τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κόρινθον· συνέστησε πολλαχοῦ Ἐκκλησίας γράψας πρὸς αὐτάς διαφόρους ἐπιστολάς· ἐν τέλει δὲ, κατὰ τὸν ἐπὶ Νέ-

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

(Κατὰ τὸ ἐν τῷ Βατικανῷ τῆς Ρώμης ἄγαλμά του!).

ρωνος διωγμόν, υπέστη ἐν Ῥώμῃ, ὡς προελέχθη, τὸν μαρτυρικὸν θάνατον μετὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου τῷ 67 ἢ 68.

Ὁ Πέτρος καὶ Παῦλος θεωροῦνται οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων· ὁ Παῦλος μάλιστα εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου τοσοῦτον, ὅσον οὐδεὶς τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων. Τῆς ἐορτῆς τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου προηγεῖται νηστεία, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Δευτέρας μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν ἁγίων Πάντων, καὶ διὰ τοῦτο ὁ χρόνος τῆς διαρκείας εἶναι διάφορος, ἐφ' ὅσον τὸ Πάσχα ἐορτάζεται ἐνωρίτερον ἢ βραδύτερον. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἦτοι τῇ 30 Ἰουνίου, ἐορτάζεται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἡ μνήμη τῶν 12 Ἀποστόλων, κατὰ τὴν ὁποίαν ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτικίον :

Ἀπόστολοι ἅγιοι, πρεσβεύσατε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Τὸ Ἀπολυτικίον τοῦ προφήτου Ἑλίου. Ἦχος δ'.

(20 Ἰουλίου).

Ὁ ἑνσαρκὸς Ἄγγελος τῶν προφητῶν ἡ κρηπίς, ὁ δεύτερος πρόδρομος τῆς παρουσίας Χριστοῦ, Ἡλίας ὁ ἐνδοξος, ἄνωθεν καταπέμψας Ἑλισσαίῳ τὴν χάριν, νόσους ἀποδιώκει καὶ λεπροὺς καθαρίζει· διὸ καὶ τοῖς τιμῶσιν αὐτὸν θρύει ἰάματα.

Σὺ, ἐνδοξε Ἡλία, εἶσαι ἄγγελος, ὁ φέρων ἀνθρώπου μορφὴν, σάρκα, ἢ βίσις τῶν Προφητῶν, ὁ δεύτερος πρόδρομος τῆς παρουσίας Χριστοῦ. Ἀφοῦ δὲ κατέπεμψας ἐξ οὐρανοῦ, κατὰ τὴν ἀνάληψίν σου, τὴν χάριν εἰς τὸν μαθητὴν σου Ἑλισσαίον, ἀποδιώκει οὗτος δι' αὐτῆς τὰς ἀσθενείας καὶ λεπροὺς καθαρίζει· διὸ καὶ εἰς τοὺς τιμῶντάς σε παρέχεις ἀφθόνως θεραπείαν.

Ὁ προφήτης Ἡλίας, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα σημαίνει **Θεὸς Κύριος** ἢ **Θεὸς ἰσχυρός**, ἦτο ἀνὴρ εὐσεβής, ἀσκητής, λιτὸς τοὺς τρόπους, πλήρης θείου καὶ πυρίνου ζήλου· διὸ καὶ **ζηλωτῆς** ἔπε-

ήθη. Ἦλεγθεν εὐπαρορησιάτως τὰς ἀσεβεῖς καὶ παρανόμους
ἄξις τοῦ βασιλέως Ἀχαάβ καὶ τῆς γυναικός του Ἰεζάβελ.
ἔλεισε τὸν οὐρανὸν διὰ προσευχῆς καὶ δὲν ἔβρεξεν ἐπὶ τρία καὶ
μισυ ἔτη. Ἐπλήθυνε τὸ ἄλευρον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς πτωχῆς χή-
ρας Σερεφθείας, ἣτις ἐφιλοξένησεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν της καὶ
ἐποθανόντα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀνέστησε, καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐποίησε
ἐν ἑσπέραις. Ἐνῶ δὲ μίαν ἡμέραν συνελάλει μετὰ τοῦ μαθητοῦ
τοῦ Ἐλισσαίου, ἠρπάγη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐπὶ πυρίνου ἄρμα-
τος κατὰ τῷ 895 π. χ. Ἐφάνη δὲ κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ
ἁγίου τῆρος ἐπὶ τοῦ Θαβωρίου ὄρους μετὰ Μωϋσέως (6 Αὐγούστου).

Ἁπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος καὶ ἱαματικῶ

Παντελεήμονος. Ἦχος γ'.

(27 Ἰουνίου).

Ἄθλοφόρε ἅγιε καὶ ἱαματικὲ Παντελεήμων,
ἠρέσθευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφε-
σιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Ὁ ἅγιος Παντελεήμων κατήγετο ἐκ Νικομηδείας. Ὁ πατὴρ
αὐτοῦ Εὐστόργιος ἦτο αἰρετικός. Παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐ-
σουλῆς, ἣτις ἦτο χριστιανή, ἐδιδάχθη τὰ τῆς χριστιανικῆς πίστε-
ως. Ἦτο ἱατρός, ἀλλὰ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ μετῆρχετο δωρεάν,
ἐπεραπεύων ἅμα πᾶσαν νόσον διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· διὸ καὶ
ἐνομασθή **Παντελεήμων**, ἐνῶ πρότερον ἐκαλεῖτο **Παντολέων**.
Ἐμαρτύρησε κατὰ τὸ 305 ἀποτιμηθεὶς τὴν κεφαλὴν, διότι ἐθε-
ράτευσε τυφλὸν τινα εἰδωλολάτρην, ὅστις ἐπίστευσεν εἰς
Χριστὸν κατὰ τὴν μίμησιν τοῦ τυφλοῦ τοῦ Εὐαγγελίου.

**Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς μεταστάσεως τοῦ Εὐαγγελιστοῦ
Ἰωάννου.**

(26 Σεπτεμβρίου).

**Ἀπόστολε, Χριστῷ τῷ Θεῷ ἠγαπημένε, ἐπι-
χυνον, ρῦσαι λαὸν ἀναπολόγητον δέχεται σε προ-
πίπτοντα, ὁ ἐπιπεσόντα τῷ στήθει καταδεξάμε-
ν ἦν ἰκέτευε, Θεολόγε, καὶ ἐπίμονον νέφος ἐθ-
διασκεδάσαι, αἰτούμενος ἡμῶν εἰρήνην καὶ τὸ
γα ἔλεος.**

Ἀπόστολε ἀγαπημένε ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν σπε-
νὰ σώσης λαὸν ἀναπολόγητον, ἦτοι τὸν χριστιανικὸν λαόν, ὅς
κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ κατεδικάζετο ἀναπολόγη-
σὲ δέχεται προσπίπτοντα ἐνώπιόν του ὁ Χριστός, ὅστις, κα-
δέχθη νὰ ἐπιπέσῃ ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ τοῦτον πιασ-
λει, Θεολόγε, νὰ διασκορπίσῃ καὶ τὸ νέφος τῶν ἐθνικῶν (εἰδω-
λατρῶν), τὸ ὁποῖον ἐπιμένει νὰ ὑπάρχῃ, ἕξαιτούμενος ὑπὲρ ἡμ-
εἰρήνην, καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν.

Ὁ Ἰωάννης ἦτο υἱὸς τοῦ ἀλιέως Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμ-
ἀδελφῆς τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου, ἀλιεὺς τὸ ἐπάγγελμα. Ὑπῆ-
ξεν εἰς τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, κληθεὶς ὑπ' αὐ-
μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰακώβου ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβε-
δος. Ἦτο ἐκ τῶν ἠγαπημένων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, τὸν ὅπο-
ἠκολούθησε μέχρι τοῦ σταυροῦ· ἐπωνομάσθη **ἐπιστήθιος**, δι-
ἔπεσεν εἰς τὸ στήθος τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὸν δειπνον τὸν μυστικ-
Θεολόγος δέ, διότι ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ ἔγραψε περὶ τοῦ Ὑ-
καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἐκίρῳξεν ἐν
εροσολύμοις, ἔπειτα ἐν Ἐφέσῳ· ἐπὶ δὲ τοῦ Δομιτιανοῦ καταδι-
χθεὶς ἐξωρίσθη ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν νῆσον Πάτμον. Ἀ-
θανε ἑκατοντούτης τὴν ἡλικίαν· ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐ-
τὰς τρεῖς καθολικὰς ἐπιστολάς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν. Ἡ μνήμη
αὐτοῦ ἑορτάζεται τῇ 26 Σεπτεμβρίου, καλεῖται δὲ ἡ **μετάστασις**
τοῦ Ἰωάννου, διότι κατὰ παράδοσιν στηριζομένην εἰς τὸ κα-
Ἰωάννην Εὐαγγέλιον κα' 21—23, ὁ Ἰωάννης δὲν ἀπέθανεν,
λὰ μετέστη εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Ἦχος α΄.

(18 Ὀκτωβρίου).

Ἀπόστολε ἅγιε καὶ Εὐαγγελιστὰ Λουκᾶ, πρέ-
πειε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν
πράσῃ ταῖς ψυχᾶς ἡμῶν.

Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστὰ Λουκᾶ, παρακάλει τὸν ἐλε-
ηόνα Θεόν, ἵνα ἁμαρτιῶν συγχώρησιν δώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν.
Οὗτος ἦτο Ἀντιοχεὺς τὴν πατρίδα, ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα,
μαθητὴς τοῦ Παύλου. Συνέγραψε Εὐαγγέλιον ἑλληνιστί, μετὰ
Ματθαῖον καὶ Μάρκον, καὶ τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων.
Πέθανε ὑπὲρ τὰ 86 ἔτη ἀπέθανεν ἐν Πάτραις.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Γερασίμου. Ἦχος α΄.

(20 Ὀκτωβρίου).

Τῶν ὀρθοδόξων προστάτην, καὶ ἐν σαρκὶ ἄγγε-
λον καὶ θαυματουργὸν Θεοφόρον νεοφανέντα ἡμῖν,
παινεῖσθαι πιστοὶ θεῖον Γεράσιμον ὅτι ἀξίως
θεοῦ ἀπειλήφεν ἱαμάτων τὴν ἀένναον χάριν
ἀννυσι τοῦ νοσοῦντος, δαιμονιῶντας ἰᾶται· δι' ὃ
τοῖς τιμῶσιν αὐτὸν θρύει ἰάματα.

Ὅς ἐπαινεῖσθαι, ὦ πιστοί, τὸν θεῖον Γεράσιμον, ὅστις εἶναι
προστάτης καὶ βοηθὸς τῶν ὀρθοδόξων, ἄγγελος ἐν σαρκὶ (ἦτοι
θαυματουργός, φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸν Θεὸν καὶ φανείς ἐσχά-
τος εἰς ἡμᾶς (ἦτοι εἶναι ἐκ τῶν νέων ἁγίων). Ὁ ὅσιος οὗτος πα-
ραδικαίως καὶ ἀξίως ἔχει λάβει παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ἀένναον
χάριν νὰ θεραπεύῃ ἀσθενεῖς, νὰ ἐνισχύῃ τοὺς νοσοῦντας, νὰ ἰα-
θῶν τοὺς δαιμονιῶντας. Διὰ τοῦτο παρέχει ἀφθόνως θεραπείαν,
ἔλεος, εἰς πάντας τοὺς τιμῶντας αὐτόν.

Ὁ ὅσιος Γεράσιμος κατήγετο ἐκ Τρικκάλων τῆς Κορίνθου,

ἐκ τῆς οἰκογενείας Νοταρᾶ. Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς πατρίδος τοῦ ἤλθεν εἰς Κεφαλληνίαν ἔνθα ἴδρυσε Μονὴν πλησίον τοῦ χωρίου Ὀμαλῶν, ὅπου καὶ ἀσκητικῶς καὶ θεαρέστως ἐτελεύτησε κατὰ τὸ 1579, πολλὰ θαύματα ἐπιτελέσας. Τὸ ἱερόν αὐτοῦ λείψανον σφύζεται ἐν τῇ φερωνύμῳ Μονῇ μέχρι σήμερον θαυματουργοῦ.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Δημητρίου Ἠχος γ'.

(26 Ὀκτωβρίου).

Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένη, Ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν δύναμιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνεις τὸν Νέστορα, οὕτως, Ἄγιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἐκέλευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἡ οἰκουμένη (οἱ χριστιανοὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους) σὲ ἔραρον, Ἀθλοφόρε, ἐν τοῖς κινδύνοις μέγαν ὑπέρμαχον, ἦτοι ἡρωοραπιστὴν εἰς τοὺς κινδύνους, διότι κατατροπώνεις τὰ ἔθνη, δυνάμεις τοὺς Ἐθνικούς. Καθὼς λοιπὸν κατέρριψας τὴν ἀλαζονείαν τὴν ἔπαρσιν τοῦ ἔθνικοῦ Λυαίου, ἐνισχύσας τὸν Νέστορα (τὸν ἅγιον) ἐν τῷ σταδίῳ, ἐν τῷ ἀγῶνι, οὕτως, Ἄγιε, παρακαλεῖσαι Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ δωρήσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν μεγάλην τοῦ εὐσπλαχνίου χάριν.

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος κατήγετο ἐκ Θεσσαλονίκης, ἦτο εὐσεβῶν γονέων καὶ διδάσκαλος τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Κατὰ τὴν 290 ὁ αὐτοκράτωρ Μαξέντιος ἤλθεν εἰς Θεσσαλονίκην, συνελθόντες φθεις ὑπ' αὐτοῦ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς. Ἐτελοῦντο ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀγῶνες, καὶ ὁ μὲν Μαξιμιανὸς ἐκάθητο θεατῆς, βασιλεὺς βαρὸς δὲ καὶ φίλος αὐτοῦ καὶ παλαιστῆς διάσημος Λυαίου ὀνόματι, καυχώμενος διὰ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ἰσχύον καὶ ἀνάστημα, προσεκάλει ἐν τῷ σταδίῳ πάντας νὰ παλαίσωσι μετ' αὐτοῦ καὶ ἐνίκῃ πάντας. Τοῦτο ἰδὼν νεανίας τις χριστιανὸς, Νέστορ αὐτῶν καλούμενος, φίλος δὲ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἐπισκέπτει

αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ζητεῖ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ, ἵνα μονομα-

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐν μέσῳ ἐπισκόπου καὶ Μεγιστᾶνος.

χῆση μὲ τὸν Λυαῖον. Λαβὼν δὲ ταύτην διὰ τῆς σφραγίσεως τοῦ
τιμίου Στᾶνθου προσέρχεται ὁ Νέστωρ εἰς τὸ στάδιον καὶ εἰπὼν·

ὁ Θεὸς Δημητρίου βοηθεῖ μοι, ἐπάλασε πρὸς τὸν Λυαῖον καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινε. Τὴν αἰτίαν τῆς νίκης τοῦ Νέστορος μαθὼν ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε καὶ ἐφόνευσαν τὸν Δημήτριον ἐν τῇ φυλακῇ καὶ τὸν Νέστορα.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ. Ἦχος πλάγιος δ'.

(1 Νοεμβρίου).

Ἄγιοι Ἀνάργυροι καὶ θαυματουργοί, ἐπισκέψασθε τὰς ἀσθενείας ἡμῶν· δωρεὰν ἐλάθετε, δωρεὰν δότε ἡμῖν.

Ἄγιοι Ἀνάργυροι καὶ θαυματουργοί, ἐπισκέψασθε τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, βοηθήσατε ἡμᾶς· δωρεὰν ἐλάβετε τὴν χάριν τοῦ θεραπεύειν, καὶ δωρεὰν δότε αὐτὴν εἰς ἡμᾶς.

Οἱ Ἄγιοι Ἀνάργυροι Κοσμᾶς καὶ Δαμιανὸς κατήγοντο ἐξ Ἀσίας. Ὁ πατὴρ αὐτῶν ἦτο εἰδωλολάτρης· ἀνετράφησαν δὲ εὐσεβῶς ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς μητρὸς αὐτῶν Θεοδότης. Ἐξепαιδεύθησαν ἰδίως εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, τὴν ὁποίαν δωρεὰν μετήχοντο· διὸ καὶ Ἀνάργυροι ἐπωνομάσθησαν.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς συνάξεως τῶν Ἀρχαγγέλων

Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ. Ἦχος β'.

(8 Νοεμβρίου).

Τῶν οὐρανίων στρατιῶν Ἀρχιστράτηγοι, δυσωποῦμεν ὑμᾶς ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, ἐν ταῖς ἡμῶν δεήσεσι τειχίσητε ἡμᾶς, σκέπη τῶν πτερύγων τῆς ἀΐλου ὑμῶν δόξης, φρουροῦντες ἡμᾶς προσπίπτοντας ἐκτενώς καὶ θυῶντας. Ἐκ τῶν κινδύνων

ἰσχυρώσασθε ἡμᾶς, ὡς **Ταξιάρχαι** τῶν ἄνω **Δυνά-**
μεων.

Ἔμᾶς τοὺς ἀρχιστρατήγους τῶν οὐρανίων στρατιῶν, δηλ. τῶν
ἰσχυρῶν παρακαλοῦμεν ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, ἵνα διὰ τῶν δεήσεών σας
ἐπιβεβαιώσῃτε ἡμᾶς, διὰ τῆς σκέπης τῶν πτερυγῶν τῆς αὐτοῦ
ἰσχυρῶν δόξης, φρουροῦντες, φυλάσσοντες ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι προσπί-
πτουσιν ἐνώπιόν σας καὶ ἐπιμόνως βοῶμεν πρὸς ὑμᾶς· Σώσατε
ἡμᾶς ἐκ τῶν κινδύνων, ὡς **Ταξιάρχαι** τῶν οὐρανίων δυνάμεων.

Ἄγγελοι εἶναι ὄντα πνευματικά, ἀνώτερα τοῦ ἀνθρώπου,
ἀποσπασμένα εἰς διακονίαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον διὰ
τῶν ἰσχυρῶν βλέπουσιν ἐν οὐρανοῖς καὶ ὑμνολογοῦσιν αὐτόν· εἶναι δὲ
καὶ οἱ προστάται καὶ φύλακες τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν
ἰσχυρῶν εἶναι ἀόριστος πάντες δ' ὁμοῦ οἱ ἄγγελοι διαιροῦνται
εἰς 9 τάξεις ἢ τάγματα καλούμενα **Θρόνοι, Χερουβείμ, Σερα-**
φείμ, Κυριότητες, Δυνάμεις, Ἐξουσίαι, Ἀρχαί, Ἀρχάγγελοι,
Ἄγγελοι. Τῶν ἀγγέλων τούτων ἡ **σύναξις**, ἤτοι ἡ συνάθροι-
σις ἡμῶν εἰς πανηγυρισμὸν αὐτῶν, πανηγυρίζεται τῇ 8ῃ Νοεμ-
βρίου, ἐξαιρέτως δὲ πανηγυρίζεται ἡ μνήμη τῶν ἀρχαγγέλων
Μιχαήλ καὶ **Γαβριήλ**, διότι ἀναφέρονται ὀνομαστί εἰς τὰς Γρα-
φάς. Καλοῦνται δὲ **Μιχαήλ** καὶ **Γαβριήλ**, ὧν τὸ μὲν **Μιχαήλ**
σημαίνει: **Τίς ὡς Θεός**, τὸ δὲ **Γαβριήλ Δύναμις Θεοῦ**, καὶ
ἀρχιστράτηγος, διότι ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ὁ **Μιχαήλ** λαλῶν πρὸς
Ἰησοῦν τοῦ **Ναυῆ** καλεῖ ἑαυτὸν **ἀρχιστράτηγον Κυρίου.**

Τὸ **Ἀπολυτίκιον** τοῦ ἁγίου **Φιλίππου.** **Ἦχος γ'.**

(14 Νοεμβρίου).

Ἀπόστολε ἅγιε Φίλιππε, πρέσβευε τῷ ἐλεή-
τῳ Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχη ταῖς
ψυχαῖς ἡμῶν.

Ἀπόστολε ἅγιε Φίλιππε, παρακάλει τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν
ἵνα δώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν.

Ὁ **Φίλιππος** ἦτο εἰς ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ἐκ Βηθσα-

ιδᾶ τῆς Γαλιλαίας, μαθητῆς πρότερον τοῦ Ἰωάννου, εἶτα δὲ κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἐγένετο μαθητῆς αὐτοῦ καὶ ἀπόστολος (Ματθ. 1' 3).

Κατὰ τὴν παράδοσιν ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πολλὰ μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀπέθανε τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἰαπυραίοις τῆς Φρυγίας.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου. Ἦχος γ'.

(16 Νοεμβρίου).

Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστῶ Ματθαίε πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἁφῆσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Ἡ ἔννοια τοῦ ἀπολυτικίου τούτου εἶναι ὡς ἡ τοῦ προηγουμένου.

Ὁ Ματθαῖος, ὅστις, πρὶν ἢ κληθῆ ἀπόστολος, ἐκαλεῖτο Λεβιταῖς, ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, εἰς ἓκ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, Γαλιλαῖος τὸ γένος καὶ τελώνης (1) τὸ ἐπάγγελμα. Κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ πλησίον τῆς Καπερναοῦμ, ὅτε ἐκάθητο εἰς τὸ τελῶνιον ἀφῆκε πάντα καὶ ἠκολούθησεν αὐτόν. Ἐκήρυξε τὸ πρῶτον πρὸς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ Ἰουδαίους, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ συνέγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ, ἔπειτα δὲ ἐκήρυξε κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας, τοὺς Συρίους, τοὺς Πάρθους καὶ Μιθριάτους, καὶ ἀπέθανεν ἐν Αἰθιοπία τὸν μαρτυρικὸν θάνατον.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου. Ἦχος δ'.

(30 Νοεμβρίου).

Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ Κωνσταντίνου ἀδελφός τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων, Ἄνδρειε

(1) Τελῶναι ἐκαλοῦντο παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις οἱ εἰσπράττοντες τὸν φόρον, τοὺς ὁποίους οἱ Ἰουδαῖοι ἐπλήρωνον εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

Ἰδρέα, ικέτευε, εἰρήνην τῇ οἰκουμένην δωρήσασθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

Ὡς πρῶτος κληθεὶς ἐκ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὡς ἀδελφὸς τοῦ κορυφαίου Ἀποστόλου Πέτρου, παρακάλει, Ἰδρέα, τὸν Δεσπότην καὶ Κύριον τοῦ παντός νὰ δωρήσῃ εἰρήνην εἰς τὴν οἰκουμένην, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐπλαγχνίαν.

Ὁ Ἰδρέας ἦτο εἰς ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ἐκ Βηθσαϊδᾶ, ἀδελφὸς τοῦ ἁγίου Πέτρου καὶ μαθητὴς πρότερον τοῦ Ἰωάννου· ἐκλήθη ἀπόστολος, ὅτε εἶδεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας (Ματθ. δ' 18), καὶ ἔκτοτε ἠκολούθησεν αὐτὸν μέχρι τέλους. Λέγεται, ὅτι ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Θράκην, εἰς τὴν Σκυθίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπέθανεν εἰς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας μαρτυρικὸν θάνατον, προσηλωθεὶς ἐπὶ σταυροῦ, ἔχοντος τὸ σχῆμα τοῦ γραμματοῦ Χ.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἦχος δ'.

(6 Δεκεμβρίου).

Κανόνα πίστεως, καὶ εἰκόνα πραότητος, ἐγκρατείας διδάσκαλον ἀνέδειξέ σε τῇ ποιμνῇ σου ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια· διὰ τοῦτο ἐκτίσω τῇ ταπεινώσει τὰ ὑψηλά, τῇ πτωχείᾳ τὰ πλούσια. Πάτερ ἱεράρχα Νικόλαε, πρόσθευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων σὲ ἀνέδειξεν εἰς τὴν πνευματικὴν σου ποιμνὴν **κανόνα**, πρότυπον πίστεως, εἰκόνα πραότητος καὶ ἐγκρατείας διδάσκαλον· διὰ τοῦτο διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀνυψώθης, καὶ διὰ τῆς πτωχείας ἐπλούτησας. Πάτερ ἱεράρχα Νικόλαε, παρακάλει Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ σωθῶσιν αἱ ψυχὰς ἡμῶν.

Πανηγυρίζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου **Νικολάου** τῆ 6 Δεκεμβρίου. Ἦκμασε δ' ὁ ἅγιος Νικόλαος ἐπὶ τῶν αυτοκρατόρων Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ. Οἱ αυτοκράτορες οὗτοι κατεδίωξαν, ὡς

γνωστόν, τὸν χριστιανισμόν, μετ' ἄλλων δὲ χριστιανῶν συλληφθεῖς καὶ ὁ ἅγιος Νικόλαος ἐφυλακίσθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀφέθη ἐλεύθερος. Ἐγένετο ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας, ὑπῆρξεν εἰς τῶν 318 πατέρων τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 325, ἀπέθανε δὲ τῷ 330. Κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἅγιος Νικόλαος ἐποίησε πολλὰ θαύματα, διέσωσε τρεῖς ἄνδρας, οἵτινες συκοφαντηθέντες ἔμελλον ἀδίκως νὰ θανατωθῶσιν, ἐμφανισθεῖς κατ' ὄναρ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ τὸν Ἐπαρχον, καὶ μετὰ θάνατον δὲ ἐξηκολούθει κατὰ τὴν παράδοσιν παρέχων τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ εἰς τοὺς δεομένους καὶ σφῶν ἐκ παντοίων κινδύνων καὶ περιστάσεων· διὸ καὶ **θαυματουργὸς** ἐπεκλήθη.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Ἦχος α'.

(12 Δεκεμβρίου).

Τῆς συνόδου τῆς πρώτης ἀνεδείχθης ὑπέρμαχος καὶ θαυματουργός, Θεοφόρε Σπυρίδων Πατήρ ἡμῶν. Διὸ νεκρᾷ σὺ ἐν τάφῳ προσφωνεῖς, καὶ ὄφιν εἰς χρυσοῦν μετέβαλες· καὶ ἐν τῷ μέλπειν τὰς ἀγίας σου εὐχὰς Ἀγγέλους ἔσχεες συλλειτουργοῦντάς σοι, Ἰερῶτατε. Δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι· δόξα τῷ σὲ στεφανώσαντι. Δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ πᾶσιν ἰάματα.

Ἀνεδείχθης ὑπέρμαχος τῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τὴν Α' οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ θαυματουργός, θεοφόρε Σπυρίδων πατήρ ἡμῶν· διὰ τοῦτο καὶ μὲ νεκρᾷ κόρην ἐν τῷ τάφῳ συνομίλησας καὶ τὸν ὄφιν εἰς χρυσοῦν μετέβαλες· καὶ ὅτε ἔπαλλες τὰς ἀγίας σου εὐχὰς, ἄγγελοι συνελιτούργουν μετὰ σοῦ, ἱερώτατε. Δόξα εἰς τὸν Θεόν, ὅστις σὲ ἐδόξασε· δόξα εἰς τὸν Θεόν, ὅστις σὲ ἐστεφάνωσε· δόξα εἰς τὸν Θεόν, ὅστις διὰ σοῦ θεραπεύει τοὺς πάντας.

Ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἦτο ποιμὴν προβάτων, διακρινόμενος διὰ τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ. Εἶπε τὸ

γένος ἐκ Κύπρου καὶ ἤκμασεν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. Ἐγένετο δὲ ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος μετὰ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

Ἐλαβε μέρος εἰς τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ ἐξήλεγξε τὴν ἀσέβειαν τοῦ Ἀρείου δι' ἀπλουστάτων παραδειγμάτων, καί, καθὼς λέγουσι, διὰ τοῦ ἐξῆς θαύματος. Λαβὼν κέραμον εἰς τὰς χεῖρας συνέθλιψεν αὐτόν, καὶ τὸ μὲν ὕδωρ κατέπεσεν ἐκ τῶν χειρῶν του, τὸ πῦρ, δι' οὗ ἐψήθη, ὑψώθη ὡς καπνὸς πρὸς τὰ ἄνω, τὸ δὲ χῶμα ἔμεινεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἀπέδειξε τὴν συνύπαρξιν τοῦ τριαδικοῦ τῆς Θεότητος. Ἄλλοτε πάλιν, ὅτε γυνὴ τις ἀπόλεσε σπουδαῖον τι πρᾶγμα, καὶ δὲν ἐγνώριζε πῶς νὰ εὔρη αὐτό, ἀφοῦ ἡ κόρη αὐτῆς ἦτις τὸ ἔκρυπεν, εἶχεν ἀποθάνει, ὁ ἅγιος Σπυρίδων μετέβη εἰς τὸν τάφον τῆς κόρης καὶ προσευχηθεὶς ἠρώτησεν αὐτήν, ποῦ εἶχε κρύψει τὸ πολύτιμον ἀντικείμενον, ἡ δὲ νεκρὰ ἀπήνησε καὶ ὑπέδειξε τὸ ζητούμενον μέρος. Πρὸς τούτοις δὲ μὴ ἔχων ποτὲ νὰ βοηθήσῃ πτωχόν, ὃν ἠϋσπλαγχίσθη, μετέβαλεν ὄφιν τινά, ὃν εὔρεν, εἰς χρυσὸν καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν πτωχόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅτε ἐδοξολόγει ἢ ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἔλεγε τὸ *εἰρήνη πᾶσιν*, ἄγγελοι συμπαρίσταντο καὶ συνελειτούργουν μετ' αὐτοῦ. Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου πανηγυρίζεται τῇ 12 Δεκεμβρίου.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἐπισκόπου Αἰγίνης.

(17 Δεκεμβρίου).

Τῆς Ζακύνθου τὸν γόνον καὶ Αἰγίνης τὸν Πρόεδρον, καὶ φρουρὸν τῆς Μονῆς τῶν Στροφάδων, Διονύσιον ἅπαντες τιμήσωμεν συμφώνως οἱ πιστοί, δοῶντες πρὸς αὐτὸν εὐλεκενῶς. Σαῖς λιταῖς τοὺς τὴν σὴν μνήμην ἐπιτελοῦντας σῶσον, καὶ δοῶντάς σοι. Δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι Χριστῷ· δόξα τῷ σὲ θαυμαστώσαντι· δόξα τῷ δωρησάμενῳ σε ἡμῶν, πρέσβυν ἀκοίμητον.

Ἄς τιμήσωμεν ὅλοι ὁμοῦ οἱ πιστοὶ τὸν Διονύσιον τὸν ἐκ

Ζακύνθου καταγόμενον, τὸν ἐπίσκοπον τῆς Αἰγίνης, τὸν φύλακα τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῶν Στροφάδων. Ἄς ψάλλωμεν αὐτὸν εἰλικρινῶς. Σῶσον ἡμᾶς, ἅγιε Διονύσιε, τοὺς ἐσορᾶζοντας τὴν μνήμην σου δι' ὕμνων καὶ λιτανειῶν. Ἄς δοξάσωμεν καὶ τὸν δοξάσαντά σε καὶ χαρίσαντά σε εἰς ἡμᾶς ἀκοίμητον πρεσβευτὴν καὶ μεσίτην πρὸς τὸν Θεόν.

Ὁ ἅγιος Διονύσιος κατήγετο ἐκ Ζακύνθου. Νέος ὢν κατετάχθη ὡς Μοναχὸς εἰς τὴν μονὴν τῶν Στροφάδων (νήσων). Προεχειρίσθη εἶτα ἐπίσκοπος Αἰγίνης, βιώσας δὲ ὁσίως καὶ θεαρέστως ἐτελεύτησε τῷ 1624. Τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον σφίζεται ἐν Ζακύνθῳ τῆς ὁποίας εἶναι πολιοῦχος.

ΕΞΑΠΟΣΤΕΙΛΑΡΙΑ

Τὰ **Ἐξαποστειλάρια** λέγεται ὅτι ἔλαβον τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ἀντικατέστησαν τὰ καλούμενα **φωταγωγικά** τροπάρια, ἐν οἷς γενινώσκειτο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ **Ἐξαπόστειλον, Κύριε τὸ φῶς σου**, ὅτε ἐτελείωνεν ὁ Κανὼν τὴν νύκτα καὶ ἤρχιζε νὰ φαίνεται τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Κατ' ἄλλην γνώμην τὰ Ἐξαποστειλάρια ὠνομάσθησαν οὕτω, διότι ἐν αὐτοῖς ἐμελεθεῖτο κατ' ἀρχὴν ἢ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος, μετὰ τὴν Ἀνάστασιν αὐτοῦ, ἀποστολῆς τῶν μυροφόρων πρὸς τοὺς Ἀποστόλους καὶ τούτων πάλιν εἰς τὰ ἔθνη πρὸς κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὰ Ἐξαποστειλάρια βραδύτερον προσέλαβον γενικώτερον χαρακτῆρα, διότι ἐν αὐτοῖς ἐμελεθοῦντο διάφορα γεγονότα τοῦ ἐπιπέδου βίου τοῦ Σωτῆρος, οἷον ἡ γέννησις, ἡ βάπτισις, ἡ μεταμόρφωσις, ἡ ἀνάστασις κλπ., ἡ χάρις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ, ἡ γέννησις, κοίμησις κλπ. τῆς Θεοτόκου, ὡς καὶ ὁ βίος τῶν ἀποστόλων ἁγίων κλπ. (1).

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑ ΕΞΑΠΟΣΤΕΙΛΑΡΙΑ

Τὰ εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἀναφερόμενα ἔξαποστειλάρια καλοῦνται **Ἀναστάσιμα Ἐξαποστειλάρια** καὶ εἶναι ἐξῆς ἕνδεκα, ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος τοῦ Βυζαντινοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, υἱοῦ καὶ διαδόχου ἑλισσθέντος τοῦ Σοφοῦ, περὶ τὰ μέσα τοῦ 10ου μ. Χ. αἰῶνος.

Ἐξαποστειλάριον Α'.

Τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν ἐν ὄρει Γαλιλαίας,

(1) Ἐκ τῶν ὠραιότερων Ἐξαποστειλαρίων εἶναι καὶ τὰ γνωστά: Ἀπόστολοι ἐκ περάτων, συναθροισθέντες ἐνθάδε ... καί, Τὸν νυμφῶνά μου βλέπω Σωτήρ μου κεκοσμημένον...

πίστει Χριστὸν θεάσασθαι, λέγοντα ἐξουσίαν
θεῖν τῶν ἄνω καὶ κάτω μάθωμεν πῶς διδάσκει
πτίξειν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, ἔθνη πάντα,
τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ συν
και τοῖς μύσταϊς, ὡς ὑπέσχετο, ἕως τῆς συντελείας

Ἄς ἀναβῶμεν νοερώς, διὰ τῆς διανοίας μας, μετὰ τῶν μαθη
τῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ὄρος τῆς Γαλιλαίας (ὁπόθεν ἐδίδασκει
Σωτῆρ) μετὰ πίστεως, ἵνα ἴδωμεν αὐτὸν καὶ ἀκούσωμεν παρ'
τοῦ λέγοντος, ὅτι ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς του
ἐξουσίαν τῶν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων, ὅτι ἔλαβεν τὴν ἐξουσίαν
Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς ἃς μάθωμεν πῶς διδάσκει τοὺς μαθη
του νὰ βαπτίζωσι πάντα τὰ ἔθνη, πάντας τοὺς λαοὺς τοὺς
τρεύοντας τὰ εἴδωλα, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἃς ἀκούσωμεν αὐτὸν λέγοντα παρ'
τοὺς μαθητὰς του μετὰ τὴν Ἀνάστασίν του καὶ ὅτε ἐπρόκει
ν' ἀναληφθῆ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὅτι, ὡς τοῖς ὑπεσχέθη ἡ δὲ εἶν
καὶ ἄλιν μετ' αὐτῶν κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν μετ'
τῆς συντελείας πάντων τῶν αἰώνων, ὡς καὶ μετὰ πάντων τῶν Χρ
στιανῶν τῶν ἀληθῶς πιστευόντων εἰς αὐτὸν καὶ ποιούντων
θέλημά του, διότι καὶ οὗτοι εἶναι μαθηταὶ του.

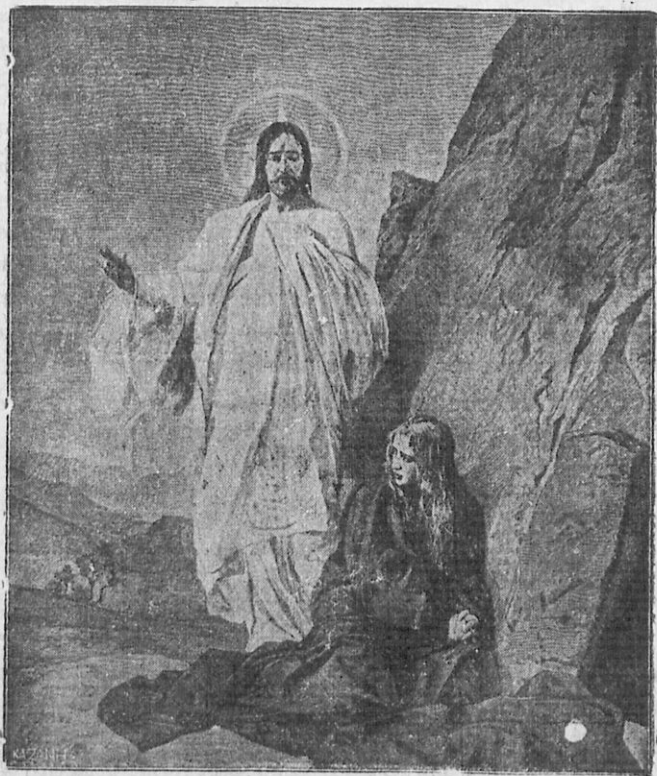
Ἐξαποστειλᾶριον Β'.

Τὸν λίθον θεωρήσασαι, ἀποκεκλυλισμένον,
Μυροφόροι ἔχαιρον· εἶδον γὰρ νεανίσκον, καθήμε
νον ἐν τάφῳ· καὶ αὐτὸς ταύταις ἔφη· Ἴδοὺ Χρ
στὸς ἐγγήγερται, εἶπατε σὺν τῷ Πέτρῳ, τοῖς μαθη
ταῖς. Ἐν τῷ ὄρει φθάσατε Γαλιλαίας· ἐκεῖ ὁμ
όφθησεται, ὡς προεῖπε τοῖς φίλοις.

Χαρὰν ἀνεκλάλητον ἠσθάνθησαν αἱ Μυροφόροι γυναῖκες
Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ (1) καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου, αἱ ὁποῖαι

(1) Ἐκαλεῖτο οὕτω, διότι κατήγετο ἐκ Μαγδάλων, πόλεως τῆς Πα
λαιστίνης παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας.

πρῶται ἐν τῷ σκότι τῆς νυκτὸς εἶχον σπεύσει, ἵνα θεωρήσωσι τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος, ὅτε εἶδον τὸν λίθον ἀποκεκλισμένον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου· διότι εἶδον Ἄγγελον Κυρίου ἐν μορφῇ

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος.

νεανίσκου, καθήμενον ἐπὶ τοῦ τάφου, ὅστις εἶπε πρὸς αὐτάς : Βλέπετε ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν· εἶπατε λοιπὸν πρὸς τοὺς μαθητάς του, μὴ ἐξαιρουμένον τοῦ Πέτρου (διότι ναὶ μὲν ἀπηνήθη τὸν Χριστὸν τρίς, ἀλλὰ μετενόησε εἰλικρινῶς κλαύσας πικρῶς). Σπεύσατε εἰς τὸ ὄρος τῆς Γαλιλαίας· ἐκεῖ θὰ φανερωθῇ πρὸς ὑμᾶς τοὺς φίλους του, καθὼς σᾶς προσέειπεν.

Ἐξαποστειλάριον Γ'.

Ὅτι Χριστὸς ἐγήγερται, μὴ τις διαπιστεῖτω· ἐφάνη τῇ Μαρίᾳ γάρ, ἔπειτα καθωράθη τοῖς εἰς ἀγρόν ἀπιοῦσι μύσταις δὲ πάλιν ὤφθη, ἀνακειμένους ἔνδεκα· οὗς θαπτίζειν ἐκπέμψας, εἰς οὐρανοὺς, ὅθεν καταβέβηκεν, ἀνελήφθη, ἐπικυρῶν τὸ κήρυγμα, πλήθει τῶν σημείων.

Μηδεὶς ἄς ἀπιστῇ πρὸς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ· διότι κατὰ πρῶτον ἐφανερώθη εἰς τὴν Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν, ἔπειτα ἔγινεν ὄρατός εἰς δύο ἐκ τῶν Μαθητῶν του (Κλεόπαν καὶ Λουκᾶν), ἐνῶ ἐπορεύοντο εἰς ἀγρόν τινα, ὕστερον δὲ πάλιν ἐφανερώθη εἰς τοὺς ἔνδεκα μαθητάς του, ὅτε εὗρισκοντο περὶ τὴν τράπεζαν, εἰς τοὺς ὁποίους, ἀφοῦ παρήγγειλε νὰ διδάξωσι τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες τοὺς εἰδωλολάτρας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀφ' ὅπου εἶχε κατέλθει εἰς τὴν Γῆν, ἐνισχύων τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα διὰ πληθῆος θαυμάτων.

Ἐξαποστειλάριον Δ'.

Ταῖς ἀρεταῖς ἀστράψαντες, ἴδωμέν ἐπιστάντας, ἐν ζωηφόρῳ μνηματι, ἄνδρας ἐν ἀστραπτούσαις ἐσθήσεσι Μυροφόρους, κλινούσας εἰς γῆν ὄψιν τοῦ οὐρανοῦ δεσπύζοντος, Ἐγερσιν διδασκώμεν, καὶ πρὸς ζωὴν, ἐν μνημείῳ, δράμωμεν σὺν τῷ Πέτρῳ, καὶ τὸ προαχθὲν θαυμάσαντες, μείνωμεν Χριστὸν ὁλέψαι.

Ἀφοῦ λάμπωμεν ὡς ἀστραπὴ διὰ τῶν ψυχικῶν ἡμῶν ἀρετῶν, ἄς ἴδωμεν νοερώς εἰς τὸ μνηματὶ τὸ φέρον τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου, δηλ. τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, τοὺς Ἀγγέλους τοῦ Κυρίου, οἱ ὅποιοι ἐν ἀνδρικῇ μορφῇ με ἀκτινοβολούσας αἰσθητικῆς ἐστάθησαν πλησίον τῶν μυροφόρων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι θαμβοῦσθαι

ἐκλιναι τὸ βλέμμα τῶν πρὸς τὴν Γῆν ἅς μάθωμεν τὴν ἀνάστα-
σιν τοῦ Κυρίου τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, καὶ ὡς πρὸς τὴν
ζωὴν ἅς δράμωμεν εἰς τὸ μνημεῖον μετὰ τοῦ εἰλικρινῶς μετανο-
ήσαντος μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ Πέτρου, ὡς οὗτος καὶ ἡμεῖς
μετανοοῦντες, καὶ ἀφοῦ θαυμάσωμεν τὸ γεγονός, ἅς περιμείνωμεν
νὰ ἴδωμεν τὸν Χριστόν.

Ἐξαποστειλᾶριον Ε'.

Ἡ ζωὴ καὶ ὁδὸς Χριστός, ἐκ νεκρῶν τῷ Κλε-
όπα, καὶ τῷ Λουκᾷ συνώδευσεν, οἷς περ καὶ ἐπε-
γνώσθη, εἰς Ἐμμαοὺς κλῶν τὸν ἄρτον ὧν ψυχαὶ
καὶ καρδίαι, καιόμεναι ἐτύγχανον, ὅτε τούτοις
ἐλάλει ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ γραφαῖς ἠρμήνευεν, ἃ ὑπέ-
στη. Μεθ' ὧν ἠγέρθη κράξωμεν, ὥφθη τε καὶ τῷ
Πέτρῳ.

Ὁ Χριστός, ὅστις εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν ζωὴν
ἀφοῦ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, συνεβάδισε μετὰ τοῦ Κλεόπα καὶ Λου-
κᾶ, οἵτινες ἦσαν μαθηταὶ του καὶ οἱ ὅποιοι τὸν ἀνεγνώρισαν εἰς
τὴν κόμην Ἐμμαοὺς (1) ὅτε ἐτεμάχιζε τὸν ἄρτον. Τῶν μαθητῶν
τούτων αἱ ψυχαὶ καὶ αἱ καρδίαι ἐτήκοντο ἐκ τῆς λύπης, ὅτε ὁ
Σωτὴρ ὠμίλει πρὸς αὐτοὺς καθ' ὁδὸν καὶ διὰ τῶν Ἀγίων Γρα-
φῶν ἐξήγει εἰς αὐτοὺς ὅσα ἔπαθεν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου.
Ἄς ἀνακράξωμεν λοιπὸν νοερῶς μετ' αὐτῶν (δηλ. τοῦ Κλεόπα
καὶ τοῦ Λουκᾶ), ὅτι ἀνέστη ἐκ νεκρῶν ὁ Κύριος καὶ ὅτι ἐφανερ-
ώθη καὶ εἰς τὸν εἰλικρινῶς μετανοήσαντα μαθητὴν του Πέτρου.

Ἐξαποστειλᾶριον ς'.

Δεικνύων ὅτι ἄνθρωπος, Σῶτερ, εἰ κατ' οὐσίαν,
ἀναστὰς ἐκ τοῦ μνήματος, θρώσεως συμμετέσχες,
καὶ μέσον στάς ἐδίδασκες, μετάνοιαν κηρύσσειν εὐ-

(1) Ἡ κόμη Ἐμμαοὺς ἀπέιχε τῆς Ἱερουσαλὴμ 60 στάδια.

Ὁ ἀναστάς Ἰησοῦς ἐμφανίζεται εἰς δύο μαθητάς του, οἱ ὅποιοι μετέβαιναν εἰς Ἐμμαοῦς.

θὺς δὲ πρὸς οὐράνιον ἀνελήφθης Πατέρα, καὶ μαθηταῖς πέμπειν τὸν Παράκλητον ἐπηγγείλω. Ὑπέρθεε, Θεάνθρωπε, δόξα τῇ σῇ Ἐγέρσει.

Θέλων νὰ δείξης, ὦ Σῶτερ, ὅτι σωματικῶς εἶσαι ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἀνέστης ἐκ τοῦ Μνήματος, συνέφαγες μετὰ τῶν μαθητῶν σου, καὶ σταθεὶς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐδίδασκες νὰ κηρύττωσι μετὰ νοίαν ἐν τῷ κόσμῳ, εὐθὺς δὲ κατόπιν ἀνελήφθης πρὸς τὸν οὐ-

φάνιον Πατέρα σου καὶ ὑπεσχέθης, ὑπέρθε Θεάνθρωπε, νὰ στεί-
λῃς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς Μαθητάς σου· ἅς εἶναι δόξα
λοιπὸν εἰς τὴν Ἀνάστασίν σου.

Ἐξαποστειλάριον Ζ'.

Ὅτι ἦσαν τὸν Κύριον, τῆς Μαρίας εἰπούσης,
ἐπὶ τὸν τάφον ἔδραμον, Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος,
μύστης Χριστοῦ, ὃν ἠγάπα· ἔτρεχον δὲ οἱ δύο, καὶ
εὔρον τὰ ὀθόνια ἐνδον κείμενα μόνα, καὶ κεφαλῆς,
ἣν δὲ τὸ σουδάριον χωρὶς τούτων· διὸ πάλιν ἠσύ-
χασαν, τὸν Χριστὸν ὡς εἶδον.

Ἀφοῦ ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ εἶπεν ὅτι «ἐσήκωσαν τὸν
Κύριόν μου ἐκ τοῦ μνημείου», ἔτρεξαν εἰς τὸν τάφον ὁ ἀπό-
στολος Σίμων Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ τὸν
ὁποῖον ἠγάπα, δηλ. ὁ Ἰωάννης ὁ υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου, ὁ καὶ Εὐ-
αγγελιστῆς· ἔτρεχον δὲ οἱ δύο καὶ εὔρον ἐντὸς τοῦ τάφου τὰς σιν-
δόνας (ὀθόνια) κείμενας εἰς τινα δὲ θέσιν τὸ σουδάριον, δηλ. τὸ
μανδύλιον τῆς κεφαλῆς, τὸ πανίον διὰ τοῦ ὁποίου εἶχε καλυφθῆ
τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ, κείμενον χωριστὰ εἰς ἄλλον τόπον· ἔνεκα
τούτου ἐπιστρέψαντες εἰς τὰ ἴδια ἠσύχασαν πάλιν, ἕως ὅτου εἶ-
δον τὸν ἀναστάντα Χριστόν (1).

Ἐξαποστειλάριον Η'.

Δύο ἀγγέλους βλέψασα, ἐνδοθεν τοῦ μνημείου,
Μαρία ἐξεπλήττετο, καὶ Χριστὸν ἀγνοοῦσα, ὡς
κηπουρὸν ἐπηρώτα· Κύριε ποῦ τὸ σῶμα, τοῦ Ἰη-
σοῦ μου τέθηκας; κλήσει δὲ τοῦτον γνοῦσα, εἶναι
αὐτόν, τὸν Σωτῆρα ἤκουσε· Μὴ μου ἄπτου· πρὸς
τὸν Πατέρα ἄπειμι, εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς μου.

(1) Ἴδε καὶ Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην. Κεφ. ΚΑ'.

Ἰδοῦσα δύο Ἀγγέλους ἐντὸς τοῦ μνημείου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ κατελήφθη ὑπὸ ἐκπλήξεως καὶ ἐνῶ εἶδε τὸν Χριστὸν δὲν ἀνεγνώρισεν αὐτόν, ἀλλ' ἐκλαβοῦσα τοῦτον ὡς κηπουρὸν τὸν ἠρώτα· Κύριε, ποῦ ἐτοποθέτησας τὸ σῶμα τοῦ ἀγαπητοῦ μας Ἰησοῦ; Ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς δὲ προσφωνήσεως τοῦ Χριστοῦ «**Μαρία**» ἐννοήσασα ὅτι ἦτο αὐτὸς (ὁ Σωτὴρ) ἤκουσε τὸν Σωτῆρα λέγοντα· Μὴ μὲ πλησιάζῃς, μὴ μὲ ἐγγίξῃς· εἶπε εἰς τοὺς μαθητάς μου, ὅτι θὰ ἀπέλθω πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα μου (ὁπόθεν καὶ κατήλθον εἰς τὴν γῆν πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος).

Ἐξαποστειλᾶριον Θ'.

Συγκεκλεισμένων, Δέσποτα, τῶν θυρῶν ὡς εἰσῆλθες, τοὺς ἀποστόλους ἐπλήσας, Πνεύματος Παναγίου, εἰρηνικῶς ἐμφυσήσας οἷς δεσμεῖν τε καὶ λύειν, τὰς ἀμαρτίας εἰρηκας· καὶ ὀκτῶ μεθ' ἡμέρας, τὴν σὴν πλευράν, τῷ Θωμᾷ ὑπέδειξας καὶ τὰς χεῖρας· μεθ' οὗ βοῶμεν· Κύριος, καὶ Θεὸς σὺ ὁ πάρχεις.

Εὐθύς ὡς εἰσῆλθες, Κύριε, διὰ τῶν θυρῶν, ἐνῶ ἦσαν κλεισταί, ἐπλήρωσας (ἐγέμισας) τοὺς Ἀποστόλους Παναγίου Πνεύματος, εἰρηνικῶς ἐμφυσήσας (εἰπὼν «Εἰρήνη ὑμῖν» καὶ ἐμφυσήσας) πρὸς τούτους εἶπες, Κύριε, νὰ δένωσι καὶ νὰ λύωσι τὰς ἀμαρτίας, (δηλ. ὅσους δὲν συγχωροῦσι ἀμαρτάνοντας νὰ μὴ εἶναι συγχεχωρημένοι, καὶ ὅσους συγχωροῦσι νὰ εἶναι συγχεχωρημένοι) καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεώς σου ἔδειξας τὴν πλευράν καὶ τὰς χεῖράς σου εἰς τὸν δυσπιστοῦντα μαθητὴν σου Θωμάν, μετὰ τοῦ ὁποίου κράζομεν· Σὺ εἶσαι ὁ Κύριός μας καὶ ὁ Θεός μας.

Ἐξαποστειλᾶριον Ι'.

Τιβεριάδος θάλασσα, σὺν παισὶ Ζεθεδαίου, Να·

(¹) Ἴδε καὶ Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην. Κεφ. Κ'.

θαλά τῷ Πέτρῳ τε, σὺν δυσὶν ἄλλοις πάλαι, καὶ
Θωμᾶν εἶχε πρὸς ἄγρᾶν· οἱ Χριστοῦ τῇ προστάξει,
ἐν δεξιῶς γαλάσαντες, πλήθος εἰλκον ἰχθύων· ὃν
Πέτρος γνοῦς, πρὸς αὐτὸν ἐνήρηχετο· οἷς τὸ τρίτον,
φραγεῖς καὶ ἄρτον ἔδειξε, καὶ ἰχθὺν ἐπ' ἀνθρώκων·

Ἡ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος (1) εἶχε τὸ πάλαι πρὸς ἀλιεῖαν
τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Ζεβεδαίου Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, τὸν Να-
θαναήλ καὶ τὸν Πέτρον, τὸν Θωμᾶν καὶ ἄλλους δύο, δηλ. τὸν
Ἀνδρέαν, τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καὶ τὸν Φί-

Ὁ Ἰησοῦς ἐκλέγων τοὺς μαθητάς του.

λιππον, ὅστις κατήγετο ἐκ τῆς πόλεως Βηθσαϊδὰ (ἐξ ἧς κα-
τήγοντο καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἀνδρέας καὶ Πέτρος)· οὗτοι οἱ ἐπτά
κατὰ προσταγὴν τοῦ Χριστοῦ ῥίψαντες τὰ δίκτυα αὐτῶν εἰς τὰ
δεξιὰ τοῦ πλοίου των (διότι ἦσαν ἀλιεῖς) ἀνέσυρον πλήθος

(1) Αὕτη ἐκαλεῖτο καὶ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας ἢ λίμνη Γεννησαρέτ,
ἐκβάλλει δ' εἰς αὐτὴν ὁ Ἰορδάνης ποταμός.

ἰχθύων (θέλοντος τοῦ Σωτῆρος νὰ προσημάνη εἰς αὐτοὺς ὅτι γινόμενοι μαθηταὶ του πολλοὺς θὰ προσείλκων εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν) ἀναγνωρίσας τὸν Χριστὸν ὁ Πέτρος κολυμβῶν ἔφθασε πρὸς αὐτόν. Πρὸς τοὺς μαθητάς του τούτους τρεῖς φορές φανερωθεὶς μετὰ τὴν ἀνάστασίν του ὁ Κύριος καὶ ἄρτον ἔδειξε καὶ ὄψαριον ψηνόμενον ἐπὶ ἀνθράκων (1).

Ἐξαποστειλάριον ΙΑ'.

Μετὰ τὴν θείαν Ἐγερσιν, τρεῖς τῷ Πέτρῳ Φιλεῖς με; πυθόμενος ὁ Κύριος, τῶν ἰδίων προβάτων, προβάλλεται ποιμενάρχην ὡς ἰδὼν, ὃν ἡγάπα, ὁ Ἰησοῦς ἐπόμενον, ἤρετο τὸν Δεσπότην οὗτος γὰρ τίς ἐὰν θέλω, ἄφησε, μένειν τούτον, ἕως καὶ πάλιν ἔρχομαι, τί πρὸς σὲ φίλε Πέτρε;

Μετὰ τὴν θείαν αὐτοῦ Ἀνάστασιν ἐρωτήσας τὸν Πέτρον ὁ Κύριος «Μὲ ἀγαπᾷς;» προβάλλει τὸν ἑαυτόν του ὡς ποιμενάρχην τῶν ἰδικῶν του πνευματικῶν προβάτων, δηλ. ὡς ἀρχηγὸν τῶν μαθητῶν του. Οὗτος, δηλ. ὁ Πέτρος, ἀφοῦ εἶδε τὸν Ἰωάννην (τὸν ὁποῖον ἡγάπα ἰδιαιτέρως ὁ Σωτῆρ) ἀκολουθοῦντα αὐτὸν τὸν Χριστόν, ἠρώτησε τὸν Κύριον πρὸς τί ἀκολουθεῖ αὐτόν καὶ ὁ Ἰωάννης, ἀφοῦ μόνον εἰς αὐτόν (τὸν Πέτρον) εἶπεν ὁ Κύριος «ἀκολουθεῖ μοι». Ὁ δὲ Κύριος ἀπήντησε πρὸς τὸν Πέτρον «Τί πρὸς σέ, ἀγαπητὲ Πέτρε, δηλ. τί σὲ ἐνδιαφέρει ἂν ἐγὼ θέλω νὰ παραμείνῃ ὁ Ἰωάννης ἕως ὅτου ἐπιστρέψω;» (2).

Τ Ε Λ Ο Σ

(1) Ἴδε καὶ Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. Κ'.

(2) Ὁ λόγος οὗτος τοῦ Κυρίου παρεξηγήθη, φαίνεται, ὑπὸ τῶν λοιπῶν μαθητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐνόμισαν ὅτι ὁ Ἰωάννης δὲν θ' ἀποθάνῃ μέχρι τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας. (Ἴδε Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. Κ').

71

67

ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΤΗΣ

11

12

13

14

15

16

17

18

19

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Νοεμβρίου 1914

ἈΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΟΥ ΔΙΑΤΑΓ. ΤΗΣ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1914

Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις καὶ Γυμνασίοις τοῦ κράτους διδασκτέων μαθημάτων κανονίζεται ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1924-1925 ὡς ἑξῆς:

Α. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Α'. ΤΑΞΙΣ Θερησκευτικὰ

Σύντομος ἐξήγησις τῶν ἀπολυτικίων τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀγίων καὶ ἀπομνημόνευσις τινῶν ἐξ αὐτῶν.

Β' ΤΑΞΙΣ Θερησκευτικὰ

Σύντομος ἐξήγησις τῶν ἀπολυτικίων τῆς Ὀκτωήχου, τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἀναστασίμων ἐξαποστειλαθίων καὶ ἀπομνημόνευσις τινῶν ἐξ αὐτῶν.

